77-77 bis. **Dr. Fl. Begnescu**: Căminul Albinelor.
86-91. **L. Leist**: Napoleon I.
92-93. **Const. Giulescu**: Marin Ocnaşul.
94-97 şi 94-97 bis. **d'Argenta**: Curtezana.
94-103. **Th. D. Sperantia**: Virovată ?
171-172. **Em. Gârleanu**: Furnica.
173-174. **Leo Tolstoi**: Doui Husari.
175-176. **P. Locusteanu**: Comisarul Străjescu.
177-179. **Anatole France**: Poftele lui Jean Servien.
180-181. **Alexandru Dumas**: Suflet de ghiaţă (Vaninka).

Scriitori celebrii:

15. **V. Alexandri**: Buchetiera din Florenţa.
16. **Nietzsche**: Sărbătoarea Măgarilor.
17. **Gorki**: Două-zeci-şi-şase şi Una.
17. **Nuvele Japoneze**.

{ Din colecţia „Scriitorii Celebri"

INUL BIBLIOTECA LITERARĂ ŞTIINŢIFICĂ

ALEXANDRU DUMAS

SUFLET DE GHIAŢA

VANINKA

ROMAN RUS

Lei 4

BUCUREȘTI
pografia „PROVIDENȚA", H. STEINBERG & Fiul
26, Str. St. Vineri, 26.

„CAMINUL"
BIBLIOTECĂ LITERARĂ ȘI ȘTIINȚIFICA

A. Z. / 112

SUFLETE DE GHIAȚA

VANINKA

ROMAN RUS.

Pe la sfârșitul domniei împăratului Pavel I, adecă în anul întâi al veacului al nouă-spre-zecelea, pe când băteau ceasurile patru după amiazi la sfinții Petre și Pavel, a căror săgeată de aur domină zidurile fortăreței, o mare gloată de oameni de toată mâna începu să se adune în fața locuinței generalului conte Cermayloff, fostul comandant militar al unui oraș însemnat din guvernământul Pultavei. Ceea ce dase ocazie primilor curioși ca să se oprească erau pregătirile ce se făceau în mijlocul curței, pentru supliciul cnutului, la care avea să fie supus un sclav

care avea pe lângă general slujba de bărbier. De şi aplicarea acestei pedepse este lucru foarte obicinuit la San-Petrograd, ea tot atrage pe cei cari trec pe uliţă sau pe dinaintea casei unde cată să aibă loc esecuţiunea. Asta se întâmpla, şi de aceea începuse să se grămădească lumea în faţa casei generalului Cermyloff.

De altmintrelea, spectatorii, ori cât de grăbiţi să fi fost, n'aveau dreptul să se plângă că erau făcuţi să aştepte, căci pe la ceasurile patru şi jumătate, un tânăr între 24 şi 26 ani, îmbrăcat în eleganta uniformă de aghiotant şi cu pieptul plin de decoraţi, se ivi pe micul peron care se înălţa în fundul curţei, în partea d'inainte a clădirei din faţa porţei celei mari şi care ducea în apartamentele generalului.

Sosind acolo, aghiotantul se opri un moment, îşi aţinti privirile la o fereastră ale cărei perdele lăsate nu dădea satisfacţie nici unei curiosităţi; apoi văzând că în zadar îşi p erde timpul uitându-se într'acolo, aghiotantul făcu un semn din mână, unui om cu barbă care se afla lângă uşa clădirilor rezervate servitorilor, şi se văzu îndată deschizându-se uşa aceasta şi în mijlocul sclavilor, cari erau siliţi să asiste la esecuţie spre a le fi de esemplu, se văzu înaintând vinovatul care avea să'şi ia pedeapsa pentru greşala ce săvârşise, şi care era urmat de călău Vinovatul precum am spus-o, era bărbierul generalului, cât despre călău, el nu era de cât vizitiul pe care deprinderea lui de a mânui biciul îl înălţa sau scobora, cum voiţi, ori-când avea loc o ezecuţie, la slujba de călău, slujbă care, într'altfel, nu'i scădea nimic din stima camarazilor săi, cari erau bine încredinţaţi că Ivan era călău numai cu braţul său, iar nu şi cu inima. In felul acesta, fiind braţul lui Ivan, ca şi tot restul corpului său proprietatea generalului, care avea dreptul deci să facă cu ele ori-ce poftesce, sclavii nu se mirau de loc că generalul întrebuinţa la slujba aceea braţul lui Ivan. Dar era ceva mai mult: o ezecuţie săvârşită de Ivan era totdeauna mult mai dulce de cât cele săvârşite de alţii; că'i se întâmpla adesea ca Ivan, care era băiat bun, să tragă la fit una sau două lovituri de caut din duzină sau, dacă era silit cumva să numere cum se cade, făcea aşa ca vârful biciului să lovească scândura de brad pe care era culcat vinovatul, şi să'i ia loviturii tocmai partea cea mai dureroasă. Astfel când venia rândul lui Ivan să se întindă pe scândura fatală şi să primească el corecţiunea pe care obicinuia s'o dea altora, cel care juca atunci rolul de călău avea pentru Ivan aceaşi bună voinţă, pe care o avusese Ivan

pentru celalți, și nu'și aducea aminte de cât de loviturile cruțate, iar nu și de cele primite. De altmintrelea, acest schimb de îndatoriri întreținea, între Ivan și camarazii lui o dulce prietenie care nu era niciodată mai vie decât în momentul când trebuia să aibă loc o nouă ezecuție. E adevărat că, în ceasul întâi care urma după ezecuție și care trecea în dureri, cel bătut devenia nedrept uneori către călău, rar se întâmpla însă ca nedreptatea aceea să nu dispară până seara și ca necazul să resiste la primul pahar de rachiu, pe care călăul îl bea în sănătatea victimei

Acela asupra cărula avea să 'și ezercite Ivan de astă dată dibăcia, era un om de treizeci și cinci sau de treizeci și șase de ani, cu părul și barba roșie, de o talie ceva mai 'naltă decât cea mijlocie, și a cărui origină greacă se cunoștea după privirea lui care, exprimând temere, tot păstrase în adâncul ei caracteru'i obicinuit de fineță și de vicleniе. Ajungând aproape de locul unde trebuia să aibă loc ezecuția, vinovatul se opri, 'și aruncă ochii spre fereastra la care deja se uitase aghiotantul și care rămăsese tot nepătrunsă : apoi, uitându-se de jur împrejur la mulțimea îngrămădită în uliță, își opri ochii, cu un fior dureros prin spate la scândura pe care avea să fie lungit. Mișcarea asta nu scăpă din vederea lui Ivan care, apropiindu-se de victimă spre a'i scoate cămașa de pânză vărgată ce 'l acoperea umerii, profită de ocazie spre a 'i zice încetișor :

— Aide, Grigorie, curagiu !

— Știi ce 'mi ai făgăduit, răspunse Grigorie cu o nespusă expresie de rugare.

— Nu despre întâiele lovituri, Grigorie ; să nu te aștepți la asta. Aghiotantul are să se uite la întâiele lovituri ; însă despre cele din urmă, fii pe pace, găsi-voi eu meșteșugul să trag la fit cevașilea.

— Bagă de seamă mai ales la sfârcul biciului.

— Am să fac cum e bine, Grigorie, am să fac cum e bine ; nu mă știi tu ?

— Ba da, vai de mine ! răspunse Grigorie.

— El bine ? zise aghiotantul.

— Poftim boerule, răspunse Ivan, suntem gata.

— Așteptați, așteptați, cocoane, strigă bietul Grigorie cercând să măgulească pe tânărul ofițer, printr'un titlu care nu se da de cât colonelilor ; mi se pare că se deschide fereastra domnișoarei Vaninka.

Tânărul ofițer ridică îndată ochii la fereastra la care se mai uitase deja de câteva ori ; însă nici o cută nu se mișcase dela perdeaua de mătase care se zărea prin geam.

— Te înşeli secătură, zise ofiţerul luându-şi ochii dela fereastră, ca şi cum el însuşi ar fi sperat să o vadă deschizându-se, te înşeli; şi de altmintrelea ce amestec are nobila ta stăpână în daravera asta?

— Cu iertăciune, escelenţă, urmă Grigorie, dând un nou grad aghiotantului; vedeţi că... fiind că din cauza sa am să primesc... s'ar putea ca să'i fie milă de un biet păcătos ca mine... şi..

— Destul, zise ofiţerul cu un glas straşnic şi, ca şi cum ar fi fost şi el de părerea aceea şi 'i ar fi părut rău că Vaninka nu graţia,— destul şi să ne grăbim.

— Numaidecât, boerule, numaidecât, zise Ivan.

Apoi, întorcându-se către Grigorie:

— Haide, neică, urmă el, a sosit ceasul.

Grigorie scoase un oftat adânc, se mai uită odată la fereastră şi, văzând că nu se făcea nici o mişcare acolo, se hotărâ în fine să se culce pe scândura fatală. In acelaş timp, alţi doi sclavi, aleşi de Ivan ca ajutoare, îl apucară de braţe, îl legară pumnii de stâlpii aşezaţi în apropiere, ast-fel în cât Grigore fu ca răstignit: Apoi i se apucă gâtul cu un arcan şi, văzând că totul era gata şi că nici un semn favorabil victimei nu venea dela fereastra tot închisă, tânărul aghiotant făcu un semn cu mâna şi zise:

— Haidem!

— Răbdare, boerule, răbdare, zise Ivan mai întârziind ezecuţia, în speranţă să se iveaască vre un semn de la nemărginata fereastră; a fost un nod la cnutul meu şi, dacă l-aş fi lăsat aşa, ar fi fost în drept să se plângă.

Instrumentul de care se ocupa călăul şi a cărui formă poate nu e cunoscută de cititorii noştri, este un fel de bici, al cărui mâner poate să fie ca de două picioare lungime; de mânerul acesta se leagă o curea lată de două degete şi lungă de patru picioare, care se termină printr'un inel de aramă sau fier, de care ţine ca prelungire o altă curea, de două picioare lungă şi lată la început de un deget şi jumătate, dar care se subţiază mereu, până ce ajunge la vârf ca un ac. Cureaua asta se 'nmoaie în lapte, apoi se usucă la soare ast-fel în cât, mulţumită acestei preparaţii, capătul ei devine ascuţit şi tăios ca un briceag; afară de asta, şi obicinuit la fie-care şease lovituri, se schimbă cureaua, pentru că sângele înmoaie pe cea întrebuinţată.

Ori câtă rea voinţă sau ori câtă stângăcie puse Ivan la desfacerea nodului, tot trebui să isprăvească; de alminterlea, spectatorii începuseră să murmure, iar murmurele lor, smulgând pe aghiotant din reveria în care

părea căzut își ridică fruntea aplecată pe piept, se uită pentru cea din urmă oară la fereastră, și, cu un semn mai poruncitor și cu un glas mai straşnic, porunci să se înceapă execuția,

Nu mai avea încotro; Ivan trebuia să se supuie; de aceea nici nu mai căută vre-un nou pretext: dându-se doui paşi înapoi pentru ca să'şi ia vînt, el se întoarse iar în locul unde era dintru întâiu; apoi, ridicându-se în vârful picioarelor, învârti cnutul d'asupra capului său şi, plecându-l de-odată, lovi pe Grigore cu atâta dibăcie în cât cureaua înfăşură de trei ori corpul victimei, ca un şearpe, isbind cu vârful ei scândura pe care era lungit bărbierul. Totuşi cu toată precauțiunea asta, Grigore dete un țipăt, iar Ivan numără una;

La țipătul acela, aghiotantul se întoarse spre fereastră; dar fereastra rămăsese tot închisă şi maşinaliceşte el îşi adusese ochii la victimă repetând cuvântul: una!

Cnutul trăsese o întreită brazdă albastră pe umerii lui Grigore.

Ivan își luă din nou vânt şi cu aceiaşi îndemânare ca şi întâiaşi dată. înfăşură din nou pieptul osânditului cu cureaua şuerătoare, având grijă mereu ca sfîrcul să nu'l atingă nici de-cum. Grigore dete un al douilea țipăt, iar Ivan numără două!

De astă-dată, sângele nu începu să țâşnească, dar veni la piele.

La a treia lovitură, se iviră câte-va picături de sânge.

La a patra lovitură sângele țâşni.

La a cincea lovitură, sângele stropi în față pe tânărul ofițer care se dete 'napoi își scoase batista şi 'şi şterse fața. Ivan profită de împrejurarea asta, care 'l distrăsese, spre a număra şapte în loc de şase. Ofițerul nu băgă de seamă nimic.

La a noua lovitură, Ivan se opri ca să schimbe cureaua şi în speranță că şi a doua şiretenie avea să treacă tot aşa de bine ca şi cea dintâiu, numără unaspre-zece în loc de zece. In momentul acesta se deschise o fereastră aşezată în fața ferestrei Vaninkei. Un om de 45 sau 46 de ani, îmbrăcat în uniformă de general, ieşi la fereastră şi cu acelaş glas cu care ar fi zis: Curagiu, înainte! — „Destul ajunge!" şi închise fereastra.

Cum se deschise fereastra, aghiotantul se întoarse către general, cu mâna stângă lipită la cusătura pantalonului, iar cu mâna dreaptă la chipiu şi stătuse nemişcat cele câteva secunde cât dăinuise apariția; apoi, reînchizându-se fereastra, ofițerul repetase după general aceleaşi cuvinte, ast-fel că biciul căzuse de-astă dată fără să atingă pe victimă.

Mulţămeşte prea înaltei sale excelenţe, Grigore, zise atunci Ivan, răsucind cureaua cnutului în jurul mânerului, căci ţi-a iertat două lovituri; ceea-ce, adăugă el aplecându-se să, 'i deslege mâna, cu cele două trase la fir, îţi fac peste tot numai opt lovituri în loc de două-spre-zece.

Dar bietul Grigore nu avea hal să mulţămească nimănui. Aproape leşinat de durere d'abia se ţinea pe picioare. Doui mujici îl luară de subţioară şi 'l duseră la locuinţa sclavilor. Cu toate astea, ajungând la uşă se opri, întoarse capul şi privind pe aghiotantul care 'l urmăria din ochi cu un aer de milă:

— Domnule Fedor, strigă el, mulţămiţi din parte'mi prea înaltei sale excelenţe, generalului. Cât despre domnişoara Vaninka, adăugă el încetişor, iau asupră 'mi să 'i mulţămesc însu'mi.

Ce hondrăneşti acolo? — strigă tânărul ofiţer, cu o mişcare de mânie, crezând că băgase de seamă în glasul lui Grigore un ton de ameninţare.

Nimica, boerule, nimica, zise Ivan: bietul Grigore vă mulţumeşte, d-le Fedor, de osteneala ce v'aţi dat de a asista la execuţia lui, că cinste pentru dânsul, atâta tot.

— Bine, bine' zise tânărul, bănuind că Ivan schimba ceva din ceea-ce zisese osânditul, dar învederat nevroind să afle mai multe; iar dacă Grigore vrea să nu mă dea din nou de ast-fel de osteneală, să bea mai puţin rachiu, iar când se îmbată să ţie minte ca să fie cel puţin respectuos.

Ivan făcu sem de adâncă supunere şi se duse după camarazii săi. Fedor reîntră sub vestibul, iar mulţimea se împrăştie încludată de reaua credinţă a lui Ivan şi de generositatea generalului, cari o lipsiseră de privilişlea a patru lovituri de cnut, adică a unei treimi din pedeapsă.

Acum, că făcurăm cunoscut cititorilor câteva personagii din această istorie, permită-ne a'l pune în relaţie mai directă cu acela cari n'au făcut de cât să se arate, sau cari au stat după perdea.

Generalul conte Cermayloff care, precum am spus-o, avusese guvernământul unui oraş din cele mai mari din prejurul Pultavei, fusese chemat la Petersburg de împăratul Pavel I, care'l onora cu o amiciţie deosebită; generalul rămăsese văduv, cu o fată care moştenise averea, frumuseţea şi trufia mă-sei, care pretindea că se cobora de-a-dreptul dintr'unul din căpitanii tătarilor cari, subt ordinele lui Gengis, năpădiseră Rusia în veacul al treisprezecelea. Printr'o întâmplare fatală, acele aplecări trufaşe sporiseră încă în tânăra Vanyuka prin educaţia ce primise

ea. Ne mai având pe femeea sa şi neputându-se ocupa el însuşi de fică sa, generalul Cermayloff alesese pentru ea o guvernantă engleză care, în loc de a combate apleca-rile trufaşe ale elevei sale, nu făcuse decât să le desvolte şi mai mult fortificând aristocraţia ei naturală prin principiile raţionale cari fac din aristocraţia engleză nobleţea cea mai trufaşă de pe pământ. In mijlocul studiilor diferite la cari se dedase Vaninka, era deci unul la care ea ţinea cu deosebire: ştiinţa poziţiei sale, dacă o putem numai ast-fel, de acea, Vaninka cunoştea perfect gradul de nobleţe şi de putere al tuturor familiilor din nobilime, a acelora pe cari le întrecea a sa; ea putea fără să greşească, lucru care totuşi nu e uşor în Rusia, să zică fiecăruia pe nu-mele la care'l îndreptăţia rangul său. De aceea, Vaninka avea cel mai adânc dispreţ pentru tot ce era mai prejos de titlul excelenţă. Cât despre servi şi despre sclavi, se înţelege că cu caracterul Vaninkii ei nici nu existau pentru dânsa: erau nişte dobitoace cu barbă, mai prejos, prin simţimântul ce 'l inspirau, decât calul sau de cât cânele ei şi negreşit că ea n'ar fi pus nici o clipă în cumpănă vieaţa unui mujic, cu aceea a vre-unuia dintre aceste interesante animale. De altminterlea, ca toate femeile distinse din naţia sa, ea era foarte bună muzicantă, vor-

bia tot aşa de bine franţuzeşte, italieneşte, nemţeşte şi englezeşte ca şi ruseşte.

Cât despre trăsuriile feţei sale, ele se des-voltaseră în armonie cu caracterul său. Re-zultă din aceasta că Vaninka era frumoasă, însă de o frumuseţe ceva cam incomplectă. Intr'adevăr, ochii ei mari şi negri, nasul ei drept, buzele'i ridicate la amândouă colţurile dădeau o expresie dispreţuitoare fisionomiei sale şi produceau, asupra celor cari se apro-piau de dânsa, o impresie ciudată. Acea expresie nu dispărea de cât înaintea egalilor ori a superiorilor ei, pentru cari ea devenea femeie ca toate femeile, pe când pentru in-feriori rămânea mândră şi neapropiată ca o zeiţă.

La şaptesprezece ani educaţia Vaninkiu fiind terminată, institutricea ei, a cărei săna-tate fusese zdruncinată de clima aspră ii Petersburgului, îşi ceru retragerea. Retragerea îi fu acordată, cu fastuoasa recunoştinţă pe care numai seniorii ruşi o mai au astă-zi în Europa. Atunci, Vaninka rămase singură, şi nu mai avu altă direcţie în lume de cât iubirea oarbă a tatălui său, care nu o avea decât pe dânsa şi care, în strasnica'i admi-raţie, o privia ca un compus din toate per-fecţiile omeneşti.

Ast-fel stăteau lucrurile în casa genera-lului, când el primi o ssrisoare adresată lui

de pe patul de moarte de către unul dintre amicii săi din copilărie. Exilat la moşiile lui în urma câtor-va ciorovoieli cu Potemkin, contele Romayloff îşi întrerupsese cariera şi, neputându-şi redobândi favoarea pierdută, se dusese la 400 leghe departe de Sant-Petersburg murind de tristeţe, nu atâta pentru exilarea lui cât pentru că nenorocirea asta atinsese averea şi viitorul unicului lui fiu, Fedor. Contele, simţind că avea să'l lase singur şi fără sprijin în lume, recomandă vechiului său amic din copilărie pe tânărul acesta, dorind ca, graţie favoarei de care se bucura dânsul pe lângă Pavel I, să'i dobândească o locotenenţă într'un regiment. Generalul răspunse îndată contelui, că fiul lui va găsi în sine un al doilea tată; dar când sosi răspunsul consolator, Romayloff murise şi Fedor primise scrisoarea şi se prezintase cu ea generalului, anunţându'i perderea suferită şi reclamându'i protecţia făgăduită. Pavel I, rugat de generalul, acordă îndată tânărului o sub-locotenenţă în regimentul Semonowski, ast-fel că Fedor intră în funcţiune chiar a doua-zi după sosirea lui.

De şi tânărul nu făcuse de cât să treacă prin casa generalului spre a se duce la cazărmile situate în mahalaua Litenoi, el stătuse destul spre a vedea pe Vaninka, şi a

duce cu sine o amintire profundă. Fedor, de altmintrelea, sosind cu inima plină de pasiuni primitive şi generoase, avu o adâncă recunoştinţă pentru protectorul care'i deschidea o carieră aşa de vastă, şi i se păru că recunoştinţa sa se cuvenea de drept la tot ce ţinea de general; în felul acesta poate, el exagera frumuseţea aceleia care 'i fusese prezintată ca o soră, dar care, fără habar de titlul acesta, îl primise cu răceală şi cu trufia unei regine. Cu toate acestea, acea apariţie, aşa rece şi îngheţată cum fusese, tot lăsase urmă adâncă în inima tânărului, iar sosirea lui la Sant Petersburg, fusese însemnată printr'o impresie nouă şi necunoscută până atunci în viaţa lui.

Cât despre Vaninka, d'abia dacă se uitase la Fedor. într'adevăr, ce era pentru dânsa un tânăr sub-locotenent fără avere şi fără viitor? Ceea ce visa ea, era o uniune princiară, care să fi făcut dintr'însa una dintre cele mai puternice dame ale Rusiei; şi, afară doar dacă n'ar fi stat să se realizeze pentru dânsul vr'un vis din *O mie şi una de Nopţi*, Fedor nu putea făgădui nimic din ceea ce aştepta Vaninka.

La câte-va zile după acea primă intrevedere, Fedor se întoarse ca să'şi ia adio de la general. Regimentul său făcea parte din contingentul pe care îl lua cu dânsul în Italia

feld-mareşalul Suvarow, şi Fedor avea să aibă ocazie sau de a muri, sau de a se face demn de nobilul protector care răspunsese pentru dânsul.

De astă dată, fie că uniforma elegantă cu care era îmbrăcat sporea frumuseţea naturală a lui Fedor, fie că în momentul plecării şi în aprinderea speranţei, entusiasmul încorona pe tânăr cu o aureolă de poezie. Vaninka foarte mirată de minunata schimbare ce se făcuse într'însul, bine-voi, la invitaţia tatălui său, să întindă mâna ei aceluia care'i părăsea. Asta era mai mult de cât tot ce sperase Fedor; de aceea puse un genunchiu la pământ, ca înaintea unei regine, şi, apucând mâna Vaninkii, cu mânele lui tremurânde, d'abia îndrăsni să o atingă cu buzele lui. Insă ori-cât de uşoară să fi fost sărutarea aceea, Vaninka se cutremurase, ca şi cum ar fi fost atinsă cu un fier roşu, căci ea simţise un fior trecându-i prin tot corpul şi o roşeaţă vie urcându-i-se în faţă. De aceea, aşa de repede îşi trăsese mâna, în cât Fedor, temându-se ca nu cum-va acel adio respectuos s'o fi jicnit, rămase în genunchi, uni mâinele, se uită la dânsa cu o expresie de atâta temere, în cât Vaninka, uitându-şi trufia, îl linişti printr'un surâs. Fedor se sculă, cu inima plină de o nespusă bucurie, fără să ştie de unde-i venea bucu-

ria aceea, însă dându-şi bine seama că, deşi era în momentul despărţirii de Vaninka, nici o dată nu mai fusese aşa de fericit, ca în momentul acela.

Tânărul ofiţer plecă visând visuri aurite; căci orizontul său, fie întunecat, fie strălucit, era demn de invidie. Şi dacă s'ar fi încheiat cu un mormânt sângeros, Fedor credea că văzuse în ochii Vaninkii, că el avea să fie regretat; dacă s'ar fi deschis cu glorie, gloria avea să-l reîntoarca în triumf la Sant-Petersburg, şi gloria e o regină care face minuni pentru favoriţii ei.

Armata din care făcea parte tânărul ofiţer străbătu Germania, intră în Italia prin munţii Tirolului şi ajunse la Verona în 14 Aprilie 1799. Suvarow se uni îndată cu generalul Melas, şi luă comanda celor două armate. A doua zi, generatul Chasteler îi propuse să facă o recunoaştere, dar Suvarow, uitându-se la el cu mirare, îi răspunse:

— Nu ştiu alt chip de a recunoaşte pe inamic de cât mergând la dânsul şi bătându-l.

Intr'adevăr Suvarow era deprins cu strategia asta expeditivă: aşa biruise el pe Turci la Focşani — şi la Ismail; aşa cucerise Polonia după o campanie de câte-va zile şi luase Praga în mai puţin de patru ceasuri. De aceea Ecaterina, recunoscătoare, trimesese generalului victorios o coroană de stejar îm-

pletită cu pietre prețioase în valoare de 600.000 de ruble. Îi espediase un baston de comandant, de aur masiv împodobit cu diamante, îl făcuse feld-mareșal general, cu dreptul de-a'și alege un regiment care să poarte numele lui; apoi, la întoarcere, îi permisese să se odihnească cât-va la o moșie măreață, pe care i-o dăruise d'impreună cu cei 8000 de snrvi de pe ea. Ce minunat exemplu pentru Fedor!.. Suvarow, fiu al unui simplu ofițer rus, fusese crescut la școala cadeților și plecase tot sublocotenent ca el: pentru ce nu ar fi fost doui Suvarowi într'acelaș secol.

Suvarow sosi așa dară precedat de o reputație imensă: religios, ardinte, neobosit, nepăsător, cumpătat ca un tătar, viol ca un cazac, el era omul care trebula pentru, ca să continue succesele generalului Melas față de soldații republicei, descurajați de neroadele codeli ale lui Scherer. De almintrelea, armata austro-rusă, tare de o sută de mii de oameni, n'avea înainte-i de cât 29.000 până la 30.000 de Francezi.

Suvarow debută, precum îi era obiceiul, printr'o lovitură de trăsnet. La 20 Aprilie se înfățișa înaintea orașului Brescia, care vrusese să reziste în van. După o canonadă care nu ținuse de cât o jumătate de ceas, poarta de la Peschierea fusese spartă cu

arda, iar diviziunea Lorsakov, a cărei antearda era formată de regimentul lui Fedor, ntrase în oraș în pas de atac, urmărind arnizoana care, compusă numai din 2200 le oameni, se refugie în cetățue. Asaltată u o furie pe care francezii nu erau deprinși s'o găsească la adversarii lor, și văând deja scările așezate pe ziduri, Boncret, eful brigadei, ceru să capituleze. Dar poziia era prea slabă pentru ca el să capete re-o condiție dela acei sălbateci învingători: Boncret și soldații lui fură făcuți prizonieri le războiu.

Ca nimeni altul, Suvarow era omul care tia mai bine să profite de o victorie: d'apla stăpân pe Brescia, a cărei ocupare repede, aruncase o nouă descurajare în armata franceză, Suvarow ordonase generalului Kray să nu slăbească asediul Peschierei. Prin urmare generalul Kray își așezase cartierul la Valegio, la egală distanță între Peschiera și Mantua, întinzându-se de la Po până la lacul Garda, pe țărmul lui Mincio, și amenințând în același timp amândouă orașele. In timpul acesta, generalul ef, înaintând cu grosul armatei sale, trecu Oglio în două coloane, întinse o coloană ub ordinile generalului Rosenberg spre Bergam, și împinse pe cea-l-altă, sub conducerea lui Melas, până la Lerio, pe când

corpuri de şeapte sau opt mii de oameni comandaţi de generalii Kaim şi Hohenzollern, erau pornite asupra Piacenzei şi Cremonei, acoperind tot malul stâng al râului Po. In felul acesta armata austro-rusă înaintă desfăşurând optzeci de mii de oameni pe un front de optzeci leghe.

La vederea forţelor cari înaintau şi cari erau întreite de cât ale sale, Scherer, bătând în retragere pe toată linia, stricase podurile pe care le avea pe Ada, nesperând să le poată apăra şi 'şi mutase cuartierul general la Milan, aşteptând aci un răspuns la scrisoarea pe care o adresase Directorului şi în care recunoscând'şi tacit incapacitatea, demisiona. Dar, fiind-că urmaşul lui întârziea să sosească şi fiind-că Suvarow înainta mereu, din ce în ce mai speriat de răspunderea ce avea asupra'şi, Scherer dase comanda în mâinile celui mai priceput dintre locotenenţi săi. Generalul ales de însuşi Scherer era Moreau, care trebuia să mai combată odată pe Ruşi în mijlocul cărora aveau să moară.

Această numire neaşteptată fu proclamată în mijlocul strigătelor de bucurie ale soldaţilor: Acela care prin falnica lui campanie de la Rhin dobândise numele de Fabius francez, străbătu toată linia armatei sale, salutat cu uralele succesive ale tuturor diviziunilor ce strigau: Trăiască Moreau! trăiască mântuitorul armatei din Italia.

Entusiasmul acesta, ori-cât de mare să fi fost, nu orbise nici-de-cum pe Moreau asupra poziţiunii în care se afla: sub pedeapsa de a fi copleşit pe la amdouă aripele armatei sale, el trebuia să prezinte o linie paralelă cu linia armatei ruse; astfel că spre a face faţă inamicului, fu nevoit să se întindă de la lacul Lecco la Pizzighetone, adică pe o linie de două-zeci de leghe. E adevărat că putea să se retragă spre Piemont, să'şi concentreze trupele spre Alexandria şi să aştepte acolo ajutoarele pe cari Directorul făgăduia să le trimită: însă operând aşa ar fi compromis armata Neapolului, lăsând-o isolată pe mâna inamicului. Hotărî deci să apere trecerea Addei cât s'ar fi putut mai mult, spre a da timp diviziunei Dessoles, pe care trebuia să i-o trimită Massena, a sosi în linie, spre a apăra aripa sa stângă, pe când diviziunea Gantier, căreia se dase ordin să evacueze Toscana, ar fi sosit în pas gimnastic, spre a întări aripa dreaptă.

Cât despre el, se duse la centru ca să apere în persoană podul întărit de le Cassano, al cărui capăt era acoperit de canalul Bitorto pe care îl ocupau, cu o numeroasă artilerie, avanposturi retranşate.

Apoi, totdeauna prudent, pe cât era de viteaz, Moreau îşi luă toate măsurile spre a'şi asigura, la caz de înfrângere, retragerea spre Apenini şi coasta Genuei.

Dispoziţiile lui erau terminate, când neob
situl Suvarow intră în Triveglio. Odată
sosirea generalului rus în acest din urmă
raş, Moreau află de predarea Bergamului
a cetăţuei lui, iar la 25 Aprilie zări cap
coloanelor armatei aliate,

Chiar în ziua aceia, generalul rus îşi în
părţi trupele în trei coloane tari, corespun
zând celor trei puncte de căpetenie ale a
matei franceze, dar cel puţin îndoite la num
fiecare de cât trupele pe cari aveau să
combată; coloana din dreapta, condusă d
generalul Wukassovici, înainta spre capăt
lacului Lecco, unde aştepta generalul Seru
rier; coloana stângă, subt comanda lu Me
las, se aşează în faţa retranşamentelor de
Cassano; în sfârşit, diviziunile austriace a
generalilor Zopf şi Ott, cari formau centru
se concentrară la Canonia spre a fi gata,
momentul hotărât, se ocupe Vaprio. Trupe
ruse şi austriace tăbărâră în bataia tunurilo
avanposturile franceze.

Chiar în seara acea Fedor, care făcea part
cu regimentul său din diviziunea Chastle
scrise generalului Cermayloff.

„Suntem în sfârşit în faţa francezilor;
luptă mare trebuie să aibă loc mâine dim
neaţă; mâine seară voi fi locotenent sa
morţi".

A doua-zi, la 26 Aprilie, tunul bubui di

ri la capetele liniei; la extrema stângă fran-
zâ atacară grenadierii prinţului Bagration,
la extrema dreaptă generalul Seckendorff
re, detaşat din lagărul de la Triveglio, pă-
asupra Cremei.

Cele două atacuri se săvârşiră cu rezultate
rte deosebite: grenadierii lui Bagration
ră respinşi cu pierderi grozave; pe când
ckendorff, din contră alungă pe francezi
Crema, şi înaintă în recunoaşteri până
podul de la Lodi.

Aşteptările lui Fedor fură înşelate, corpul
de armată nu intră în luptă toată ziua,
regimentul lui stete nemişcat, aşteptând
le ordine cari nu sosiră.

Măsurile lui Suvarow nu erau pe deplin
te: el mai avea trebuinţă şi de noapte ca
le îndeplinească.

În taina acestei nopţi, Moreau, aflând de
cesul câştigat de Seckendorff la extrema
dreaptă, trimise ordin lui Serurier să nu
e la Lecco, care era un post lesne de a-
at, de cât a 18-a parte din semi-brigada
ară şi un detaşament de dragoni, iar el
se coboare spre centru cu trupele lui;
urier primi ordinul pe la ceasurile două de
neaţă şi îl execută îndată.

Ruşii, din parte-le, nu'şi perduseră timpul.
ştând de întunericul nopţei, generalul Wu-
sovici restabilise puntea stricată de fran-

cezi la Brevio, pe când generalul Chastele făcuse una nouă la două mile mai sus d castelul Trezzo, fără ca francezii să fi avu cea mai mică bănueală despre aceasta. Sur prinşi pe la ceasurile patru dimineaţa de cel două divizii austriace cari, mascate de satu San-Gervaiso ajunseră la malul drept al Adde fără să fie zărite, soldaţii însărcinaţi cu paza castelului Trezzo, îl părăsiră şi bătură în retragere; Austriacii îi urmăriră până la Pazzo dar acilea Francezii se opriră de odată şi făcură voltfaţă; pricina fu că la Pazzo se aflau generalul Serurier şi trupele pe car le luase de la Lecco cari, auzind tunul la spatele lor, se opriseră un moment şi supunându-se întâiei reguli de răsboi, păşiseră către zgomot şi fum: ei deci adunase garnizoana din Trezzo şi luase ofensiva trimiţând un aghiotant la Moreau să-l înştiinţeze despre manevra pe care se crezuse dator s'o facă.

Lupta începu atunci între trupele franceze şi trupele austriace cu nespusă înverşunare. Iar bătrânii soldaţi ai lui Bonaparte îşi luaseră, în primele campanii din Italia, obiceiul de care nu se puteau dezbăra: să bată pe supuşii Majestăţi Sale Imperiale pretutindeni unde 'l întâlneau. Cu toate acestea, aşa de mare era superioritatea de număr a trupelor imperiale, în cât trupele francezé începuseră

să dea înapoi, când strigăte puternice răsunară la spate anunţând un ajutor: era generalul Grenier care, trimis de Moreau, sosia cu divizia lui tocmai în momentul când era mai trebuinţă.

O parte din noua divizie întări coloanele, îndoind gloatele centrului, pe când cea-l'altă se întinse spre stânga spre a înconjura pe generalii inamici. Apoi tobele bătură din nou pe toată linia şi grenadierii francezi începură să recucerească acest câmp de luptă pierdut şi recâştigat de două ori. Dar în momentul acesta o nouă întărire sosi Austriacilor: marchizul Chasteler şi divizia lui; numărul fu din nou în partea inamicului, Grenier îşi duse numai-de-cât aripa spre întărirea centrului, iar Serurier, dispunându'şi retragerea în unghiu, se duse la Pazzo, unde aşteptă pe inamic.

In punctul acesta se concentră toiul luptei; de trei ori fu luat şi reluat satul Pazzo, până când, în sfârşit, atacaţi pentru a patra oară de forţe duble de cât ale lor, francezii fură siliţi să se retragă. In atacul din urmă, un colonel austriac fu rănit de moarte; dar, în schimb, generalul Beker, care comanda arîergarda franceză, nevrând să bată în retragere cu soldaţii săi, fu înconjurat de câţi-va oameni şi, după ce văzu murind pe toţi împrejurul său, fu nevoit să 'şi predea

spada unui tânăr ofiţer rus din regimentu Semenofskoi, care dete pe prizonier în mâi nile soldaţilor care 'l urmau şi se întoarse îndată la luptă.

Cei doui generali francezi aleseseră c punct de adunare satul Vaprio; Insă, î primul moment de zăpăceală, urmat dup retragerea din Pozzo, cavaleria austriac făcuse o şarjă aşa de adâncă în cât Se rurier fu despărţit de colegul lui şi fu ne voit să se retragă, cu 2.500 de oameni, l Verderio, pe când Grenier ajunse singur l punctul hotărît şi se opri în Vaprio, spr a da din nou piept cu inamicul.

In timpul acesta o luptă teribilă se petre cea la centru. Melas, cu 18.000 până l 20 000 de oameni, atacase posturile întărit cari se aflau precum am spus, la capătu podului de la Cassano şi de la Ritorto-Ca nale. De la ceasurile şapte dimineaţa, cân Moreau se despărţise de divizia lui Grenier Melas, conducând în persoană trei batalioa ne de grenadieri austriaci, atacase întăriril înaintate. Acolo, timp de două ceasuri, avu sese loc o măcelărie crâncenă: respinşi d trei ori, pierzând peste 1500 de oameni l poalele fortificaţiilor, austriacii se întorseser de trei ori la atac, cu puteri proaspete ş mereu conduşi şi îmbărbătaţi de Melas car avea să 'şi răzbune vechile lui înfrângeri

In sfârşit, atacaţi a patra oară, năpădiţi în retranşamente, francezii, disputând terenul pas cu pas, se adăpostiră în a doua lor incintă, care apăra însuşi capătul podului şi pe care o comanda Moreau în persoană. Aci, timp de alte două ceasuri, se luptă om cu om, pe când o artilerie groaznică revărsa moartea din gură în gură. In sfârşit, austriacii, strânşi pentru ultima oară, înaintară la baionetă şi, în lipsă de scări sau de breşe, grămădind lângă fortificaţii cadavrele camarazilor lor izbutiră să se urce pe parapet. Nu mai era nici un minut de pierdut; Moreau ordonă retragerea şi, pe când francezii treceau îndărăt Adda, ei proteja în persoană trecerea lor cu un singur batalion de grenadieri dintre cari, după jumătate de ceas, nu 'i mai rămase de cât 120 de oameni. Afară de asta, trei aghiotanţi îi fuseseră ucişi lângă dânsul.

Retragerea însă se operase fără dezordine; Moreau se retrase atunci la rândul său, ţinând piept inamicului care păşi pe pod în momentul când Moreau ajunse pe celalt mal. Chiar în momentul acela, Austriacii se repeziră în goana lui; dar de-odată, un sgomot teribil se auzi, dominând sgomotul artileriei; secunda boltă a podului sărise în sus, asvârlind în aer pe toţi câţi se aflau d'asupra ei; fie-care se retrase de

partea lui, iar în spaţiul rămas gol, se văzu picând, ca o ploae, bucăţi de pietre şi de oameni.

Chiar în momentul când Moreau punea o stavilă între el şi Melas, văzu sosind în desordine corpul de armată al generalului Grenier, care fusese nevoit să evacueze Vaprio şi care fugea urmărit de armata austro-rusă a lui Zopf, Ott şi Chastelor. Moreau ordonă o schimbare de front şi făcând faţă acestui inamic nou care îi cădea pe cap în momentul în care se aştepta mai puţin izbuti să ralieze trupele lui Grenier şi să stabilească lupta. Insă, pe când Moreau da piept armatei ruso-austriace de subt generalii Zopf şi Ott, Melas restabilise puntea şi trecea la rândul său. Moreau se pomeni atunci atacat în frunte şi în flancuri de forţe întreite de cât ale sale. Atunci, toţi ofiţerii din jurul lui îl rugară să cugete la retragere, căci de la mântuirea persoanei lui depindea pentru Franţa conservarea Italiei. Moreau rezistă îndelung, căci înţelegea consecinţele teribile ale bătăliei ce perduse şi după care nu vroea să mai trăiască, deşi i-ar fi fost cu neputinţă să o câştige. Dar o trupă de elită îl înconjură şi formând împrejuru'i batalion pătrat, se retrase, pe când restul armatei murea, pentru ca să proteaje retragerea acelula al cărui geniu era privit ca singura speranţă rămasă armatei franceze.

Lupta mai dură aproape trei ceasuri, în cari arier-garda armatei făcu minuni. In sfârşit, Melas, văzând că 'i scăpase inamicul şi simţind că trupele sale, ostenite de o luptă îndărătnică, aveau trebuinţă de repaos, ordonă încetarea luptei şi se opri pe malul stâng al Addei, întinzându-se în satele Imago, Gorgonzola şi Cassano, rămânând astfel stăpân pe un câmp de bătălie, pe care lăsau francezii 2.500 de morţi, 100 tunuri şi 20 obuziere.

Seara, Suvarow, invitând pe generalul Beker să cineze cu dânsul, îl întrebă cine îl făcuse prizioner. Beker răspunse că un tânăr ofiţer din regimentul care intrase întâiu în Pozzo: Suvarow cercetă îndată care era regimentul acela, află că e regimentul Semenofskoi, şi ordonă să se afle numele acelui tânăr ofiţer. După câte-va minute, i se înfăţişă sublocoteoentul Fedor Romayloff, care aducea sabia generalului Beker. Suvarow puse pe Fedor la cină, iar a doua-zi tânărul scrise protectorului său:

„M'am ţinut de cuvânt, sunt locotenent; iar feldmareşalul Suvarow a cerut pentru mine Majestatei Sale Pavel I ordinul sf. Vladimir".

La 28 Aprilie, Suvarow intră în Milano, pe care îl părăsise Moreau spre a se retrage dincolo de Tesin, şi puse să se lipească pe

toate străzile ale acelei capitale următoarea proclamaţie care zugrăveşte de minune spiritul eroului moscovit:

„Armata victorioasă a împăratului apostolic şi roman este aci: ea nu luptă de cât pentru restabilirea sfintei religii, a clerului, a nobleţei şi a vechiului guvernământ al Italiei

„Popoare, uniţi-vă cu noi pentru D-zeu şi pentru credinţă: căci am sosit cu o armată la Milan şi la Placenza, spre a vă fi într'ajutor."

Victoriile aşa de scump dobândite la Trebia şi la Novi urmară după acea de la Cassano şi lăsară pe Suvarow aşa de slăbit în cât nu putu profita de foloasele câştigate: de altmintrelea, în momentul când generalul rus da să pornească la drum, îi sosi un nou plan, trimis de consiliul aulic din Viena.

Puterile aliate hotăriseră invadarea Franţei şi, desemnând fie-cărui general calea ce trebuea să apuce spre a îndeplini planul cel nou, hotoriseră ca Suvarow să intre în Franţa prin Elveţia, ca arhiducele să 'i cedeze poziţiile lui şi să se coboare la Rhinul de jos. Trupele cu cari Suvarow, lăsând pe Moreau şi pe Macdonald în faţa Austriacilor, trebuia să opereze de acuma contra lui Massena, erau: 30.000 de Ruşi, pe cari îi avea cu dânsul sub arme; alte 30.000

detaşate din armata de rezervă pe care o comanda contele Tolstoi în Galiţia, şi cari trebuiau să fie duse în Elveţia de generalul Korsakoff; 25.000 până la 30.000 Austriaci comandaţi de generalul Hotze; şi, în sfârşit, 5000 până la 6000 de emigraţi francezi, sub conducerea prinţului de Conde. Peste tot 90 până la 95 mii de oameni.

Fedor fusese rănit în bătălia de la Novi; dar Suvarow îi acoperise rana cu o a doua cruce, iar gradul de căpitan îi zorise convalescenţa; ast-fel că tânărul ofiţer, mai mult fericit de cât mândru de noul grad militar ce câştigase, fu în stare să urmeze armata când ea începu la 13 Septembrie mişcarea sa spre Salvedra, şi pătrunse cu generalul său în valea Tesinului.

Toate merseră bine până atunci şi, cât timp stătuse în bogatele şi frumoasele câmpii ale Italiei, Suvarow n'avusese de cât să se laude de curagiul şi de devotamentul soldaţilor săi. Insă când, după câmpiile rodnice ale Lombardiei, udate de rîuri frumoase cu dragi nume, urmară drumurile pietroase ale Levantinei şi se înălţară înaltele lor, acoperite de zăpezi vecinice, crestele sprincenate ale Sangothardului, atunci entuziasmul se stinse, energia pieri şi presimţiri întunecate cuprinseră inima acelor copii sălbatici ai Nordului. Murmure

neașteptate cutreierară toată linia; apoi de odată avangarda se opri, declarând că nu vroea să meargă mai departe. În zadar Fedor, care comanda o companie, rugă pe soldații săi să se despartă de camarazii lor și să dea exemplu mergând ei înainte; soldații lui Fedor aruncară armele lor și se culcară lângă ele. În momentul când se săvârșia această probă de nesupunere, murmure noui se ridicară de la coada armatei, apropiându-se ca o vijelie: era Suvarow care trecea de la arier-gardă la avan-gardă și care sosea însoțit de acea probă de nesupunere care se ridica pe toată linia. Când ajunse în capul coloanei, murmurele acestea deveniră ocări.

Atunci, Suvarow se adresă soldaților săi cu elocința solbatică și cărela îi datora minunile pe cari le făcuse cu ei. Dar strigătele de *Retragere! Retragere!* îi acoperiră glasul. Atunci ei puse mâna pe cei mai cârtitori și'i bătu cu bastonul până ce muriră în acest chip rușinos. Dar pedepsele nu avură mai multă trecere de cât îndemnurile, și strigătele urmară. Suvarow văzu că totul era pierdut, dacă nu întrebuința vre-un mijloc puternic și neașteptat spre a readuce la supunere pe răzvrătiți. El înaintă spre Fedor.

— Căpitane, îi zise Suvarow, lăsați în colo pe secăturile aste: luați opt sergenți, și săpați o groapă.

Fedor, mirat, se uită la general, par'că ar fi vrut să-i ceară deslușire asupra acestui ordin cindat.

— Să faceți ceea ce am comandat, zise Suvarow.

Fedor se supuse, cei opt sergenți se puseră la muncă și după zece minute groapa era gata, spre marea mirare a întregei armate care se strânsese în cerc, cățărându-se pe cele două dealuri cari mărgineau drumul, ca pe treptele unui amfiteatru năprasnic.

Atunci, Suvarow descălică, își rupse sabla și o aruncă în groapă; își smulse epoleții, unul după altul și îi aruncă în groapă; apoi își luă decorațiile ce-i acopereau pieptul și le azvârli peste sabie și epoleți. În sfârșit, desbrăcându-se până la piele, se culcă el însuși în groapă, strigând cu glas tare:

— Acoperiți-mă cu pământ și lăsați aci pe generalul vostru! Nu mai sunteți copiii mei, nu vă mai sunt părinte: nu-mi rămâne de cât să mor!

La aceste cuvinte, rostite cu glas așa de tare în cât fuseseră auzite de toată armata, grenadirii ruși săriră în groapă plângând, și

ridicară pe general în braţe, rugându-l ca să-l ierte şi să-i ducă contra inamicului.

— Aşa da! strigă Suvarow, îmi recunosc copiii. Contra inamicului! contra inamicului!

Nu strigăte, ci urlete răspunseră la aceste cuvinte. Suvarow se reîmbrăcă şi, pe când se îmbrăca el, cârtitorii se târau prin ţărână şi veneau să-i sărute picioarele. Apoi după ce 'şi prinse epoleţii pe umeri, după ce 'şi reaşeză decoraţiile pe piept, încălecă urmat de întreaga armată, ai cărei soldaţi jurau într'un singur glas să moară până la cel din urmă, de cât să părăsească pe părintele lor.

Chiar în ziua aceea, Suvarow atacă Aerolo; dar începuseră să se ivească zilele rele şi învingătorul de la Cassano, de la Trebia şi de la Novi lăsase norocul obosit în câmpiile Italiei. Timp de 12 ceasuri, 600 de Francezi ţinură în loc trei mii de grenadiri ruşi subt zidurile oraşului, aşa de bine că se înnoptă fără ca Suvarow să-i fi putut izgoni. A doua zi, el puse în mişcare toate trupele sale, spre a înlătura acea mână de viteji. Iar cerul se posomorâse, şi îndată vântul asvârli o ploae rece în faţa Ruşilor. Francezii, profitând de această împrejurare spre a bate în retragere, evacuează valea Unseren, trec peste Rens şi se aşează în ordine de bătaie pe înălţimile Furca şi Grimsel.

Însă parte din scopul armatei ruse este atins, San-Gothardul este în mâna ei. E adevărat că, îndată ce se vor depărta Ruşii, Francezii îl vor relua în stăpânire şi le vor tăia retragerea; dar ce 'i pasă lui Suvarow? nu e deprins el să meargă totd'auna înainte?

Merge deci fără grijă de ceea ce lasă în urmă'i, ajunge la Andermatt, trece Gura Ury şi dă peste Lecourbe, care păzeşte cu 1500 de oameni defileurile dela Puntea-Dracului.

Acolo reîncepe lupta, timp de trei zile. 1590 de francezi opresc 30,000 de ruşi. Suvarow răgeşte ca un leu căzut în lanţuri, căci el nu 'şi mai înţelege norocul. În sfârşit, în ziua a patra, află că generalul Korsakoff, care 'i luase înainte şi pe care trebuia să 'l ajungă, fusese bătut de Molitor, că Massena a reluat Zurichul şi că ocupă cantonul Glaris. Atunci renunţă de a mai merge pe valea Reus, şi scrise lui Korsakoff şi lui Jallaşici:

„Alerg să vă îndreptez greşelile; ţineţi-vă bine ca nişte ziduri; îmi veţi răspunde cu capul vostru pentru fie-care pas ce veţi face îndărăt". Aghiotantul era însărcinat pe d'asupra să comunice generalilor ruşi şi austriaci un plan de luptă verbal: era ordin către generalii Linsken şi Jallaşici să atace trupele franceze fiecare din partea lui şi să opereze joncţiunea lor în valea Glarisului, unde Suvarow el însuşi trebuia să se coboare

pe la Klon-Thal, spre a închide pe Molitor între două ziduri de fier.

Suvarow era aşa de sigur că trebuia să răuşească planul acesta, în cât, ajungând pe ţărmurile lacului Klon-Thal, trimise un parlamentar ca să someze pe Molitor să se predea, având în vedere, îi zise el, că era înconjurat de toate părţile. Molitor răspunse mareşalului că întâlnirea pe care o dase generalilor săi era zădărnicită, având în vedere că dânsul îl bătuse unul după altul şi că 'i respinsese în cantonul Grisons; dar că în schimb, fiind că Massena înainta prin Muotta, dânsul, Suvarow, se afla între două focuri: prin urmare, Molitor îl soma să depuie armele.

Auzind acest răspuns ciudat, Suvarow crezu că visează: Dar venindu'şi curând în fire, şi înţelegând primejdia ce era de a rămâne în defileurile în cari se afla, se năpusti asupra generalului Molitor. Acesta 'l primi cu baionetele întinse şi, acolo, închizând defileul, ţinu opt ceasuri, cu 1200 de oameni, 15 până la 18 mii de Ruşi. In sfârşit, înoptându-se, Molitor evacuă Klonthalul şi se retrase pe Linth ca să apere punţile dela Noefels şi dela Molis. Bătrânul mareşal trecu atunci ca un şivoi în Glaris şi la Mitlodi şi află acolea că, Molitor adevărul îi spusese; că Jallaşici şi Linsken fuseseră bătuţi şi împrăştiaţi; că Massena înainta asupra cantonului Schwitz şi că generalul Rosenberg, căruia îi încredinţase apărarea punţii dela Muotta, fusese silit să se retragă. Astfel încât cu adevărat avea să se găsească el însuşi în poziţia în care crezuse să aducă pe Molitor.

Nu era timp de pierdut spre a bate în retragere. Saravow intră în defileurile dela Engi, dela Schwanden şi dela Elm, grăbindu-şi astfel mersul încât îşi părăsi răniţii şi o parte din artilerie. Francezii se repeziră îndată în urmărirea lui, ajungându'l când prin prăpăstii, când prin noroi. Atunci, se văzură armate întregi trecând pe acolo pe unde vânătorii de ciute îşi scoteau încălţămintea. Mergeau cu picioarele goale şi se ajutau cu mâinile ca să nu cază. Trei popoare venite din trei părţi deosebite îşi daseră întâlnire d'asupra locuinţei vulturilor, par'că ar fi vrut să ieu pe D-zeu mai de aproape judecător al dreptăţei cauzei lor. Atunci fură momente în cari toţi munţii aceia înghetaţi se prefăcură în vulcani, în cari cascadele se scoborîră sângerate la vale, şi în cari avalanşe omeneşti se rostogoliră până în fundul prăpăstiilor; astfel încât moartea avu aşa recoltă, p'acolo pe unde nu se mai arătase viaţa, încât vulturii, ajunşi fuduli de belşug, nu mai luau, spune tradiţia ţăranilor din munţii aceştia, de cât ochii cadavrelor spre a'i duce puilor lor.

In sfârşit, Savarow izbuti să 'şi ralieze trupele prin apropiere de Lindeau şi rechemă pe Korsacoff, care tot ţinea postul dela Bregenz; dar toate trupele lui reunite nu se ridicau decât la 30,000 de oameni; atât îi mai rămăsese din cei 80,000, pe cari Pavel I le dase contingent al său în coaliţie. In cincispre-zece zile, trei corpuri de armată, din cari fiecare era mai numeros decât toată armata lui Massena, fuseseră bătute de armata asta. De acea Suvarow, furios că fusese biruit chiar de republicanii aceia, a căror nimicire o făgăduise, aruncă pe austriaci vina înfrângerei sale şi declară că avea să aştepte înainte de a mai întreprinde ceva pentru coaliţie, ordinele împăratului, căruia 'i făcuse cunoscut trădarea aliaţilor săi.

Răspunsul lui Pavel I fu ca să 'şi întoarcă soldaţii în Rusia şi să se întoarcă cât mai repede el însuşi la Petersburg, unde'l aştepta o intrare triumfală. Acelaşi ukaz coprindea că Suvarow avea să locuiască restul vieţei sale în palatul imperial, în sfârşit că avea să i se ridice un monument într'una din pieţele publice ale San-Petersburgului.

Fedor avea să vadă pe Vaninka. Pretutindeni unde fusese o primejdie de înfruntat prin câmpiile sau văgăunele Tesinului, pe gheţurile muntelui Bragel, el se repezise între cei d'întâi şi printre numele citate ca demne

de recompensă, numele său se aflase totd'auna. Se ştia că Suvarow era prea viteaz el însuşi, pentru ca să dea asemenea onoruri pe nemeritate. Fedor se întorcea dară, precum făgăduise, demn de interesul nobilului său protector şi, cine ştie? demn poate şi de amorul Vaninkii. De altmintrelea, mareşalul şi'l făcuse prieten, şi nimeni nu putea şti unde putea să ducă prietenia lui Suvarow, pe care împăratul Pavel I îl onora ca pe un războinic antic.

Nimeni însă nu se putea bizui pe Pavel I, al cărui caracter era compus din mişcări extreme; astfel, fără să fi demeritat întru nimic faţă de stăpânul său, fără ca să ştie de unde'i venia disgraţia, Suvarow primi, ajungând la Riga, o scrisoare a consiliului privat, care'l înştiinţa, în numele împăratului, că, fiind că suferise soldaţilor săi o abatere dela o lege disciplinară, împăratul îi lua toate onorurile ce'i acordase, şi 'l opria de a se mai prezinta înaintea sa.

O asemenea ştire fu un trăznet pentru bătrânul războinic, amărît acum de înfrângerile păţite şi cari, ca furtunile de seară, mânjiseră o zi luminoasă.

Aşa fiind, Suvarow adună pe toţi ofiţerii săi în piaţa Rigei, îşi luă adio dela ei, plângând ca un părinte care 'şi părăseşte familia. Apoi, sărutând pe generali şi pe co-

lonel, strângând mâna celorlalţi, le mai zise odată adio, lăsându'i liberi să'şi urmeze fără el ursita. Iar după acea, urcându-se într'o sanie, merse zi şi noapte, sosi incognito în capitala aceea unde era să intre ca triumfător, se duse într'o mahala mărginaşe, la una din nepoatele lui, şi muri acolo peste 15 zile, cu inima zdrobită de durere.

Fedor, din parte'i, se zorise tot aşa de mult ca şi mareşalul şi, tot ca el, intrase în Sant-Petersburg, fără ca vreo scrisoare să-l fi precedat sau să 'l fi anunţat sosirea. Fiindcă Fedor n'avea nici o rudă în capitală şi fiindcă de altmintrelea întreaga lui viaţă era închinată unei singure fiinţe, el se duse deadreptul pe perspectiva Newski, pe care casa generalului făcea colţ cu canalul Catherina.

Apoi, sosind acolo, sări din trăsură, se repezi în curte, urcă peronul într'un suflet, deschise uşa dela ante-cameră şi veni pe neaşteptate în mijlocul valeţilor şi a ofiţerilor inferiori ai casei, cari deteră un strigăt de surprindere zărindu'l. El întrebă unde era generalul. I se răspunse, arătându-i-se uşa sofrageriei: acolo era el şi dejuna cu fiica-sa.

Atunci, printr'o reacţiune ciudată, Fedor simţi că 'l părăsiau picioarele şi se rezemă de părete ca să nu cază. In momentul de a

revedea pe Vaninka, pe acest suflet al sufletului său, singurul pentru care făcuse atâtea isprăvi, el se cutremură temându-se să nu o regăsească într'altfel de cum o lăsase. Dar chiar în momentul acela se deschise uşa sofrageriei, şi se ivi Vaninka. Zărind pe tânăr, ea dete un strigăt şi, întorcându-se către generalul:

— Fedor este, tată, zise ea cu o expresie nestăpânită, care nu permitea îndoială despre simţimântul din care porneşte.

— Fedor! strigă generalul, repezindu-se şi întinzând braţele către tânăr.

Fedor era aşteptat sau la picioarele Vaninkii sau la inima tatălui ei; Fedor înţelese că primul moment trebuia consacrat respectului şi recunoştinţei şi năvăli în braţele generalului; făcând altfel, 'şi-ar fi mărturisit amorul, şi nu putea să aibă dreptul acesta, înainte de a se şti dacă era împărtăşit amorul acela.

Fedor se întoarse şi, tot ca în momentul plecărei, puse genunchiul la pământ înaintea Vaninkii. Dar fusese destul un minut trufaşei fete spre a înăbuşi în adâncul inimei sale simţimintele ce avusese. Roşaţa care trecuse pe fruntea'i, ca o flacăre, dispăruse, iar faţa redevenise tot recea şi trufaşa statuie de alabastru, operă începută de natură şi completată de educaţie. Fedor îi sărută mâna;

mâna aceea tremura, dar era înghețată. Fedor își simți inima pierită, și crezu că avea să moară.

— Ei bine, Vaninka, zise generalul, de ce ești așa de rece, cu un amic care ne-a prinoit atâta groază și atâta bucurie tot deodată ? Aide, Fedor, sărută pe Vaninka mea.

Fedor se sculă rugător și stete nemișcat, așteptând ca o altă permisiune să confirme pe aceea a generalului.

— N'ați auzit pe tata ? zise Vaninka surâzând, dar cu toate astea fără să aibă destulă putere asupra'și spre a stinge emoțiunea care vibra în glasul său.

Fedor își apropie buzele de obrajii Vaninkii și, fiindcă o ținea în același timp de mână, i se păru că, printr'o mișcare nervoasă și independentă de voință, mâna aceea strânse ușor pe a lui ; un strigăt de bucurie fu cât p'aci să izbucnească din pieptul lui când, aruncându-și ochii la Vaninka, se sperie la rândul său de paloarea ei. Buzele fetei erau albe ca și cum ar fi fost ale unei moarte.

Generalul pofti pe Fedor la masă. Vaninka își reluă locul și, fiind-că din întâmplare era cu spatele spre fereastră, generalul, care n'avea nici o bănuială, nu băgă de seamă nimic.

Dejunul, precum ne închipuim, trecu în

desfășurarea și ascultarea istoriei acelei campanii ciudate, care începuse sub soarele fierbinte al Italiei și se sfârșise în ghețurile Elveției. Fiind-că nu existau la San-Peterburg alte, cari să spună altceva decât ceea ce permitea împăratul să se spună, cu adevărat se aflase isprăvile lui Suvarow, dar nu se știa înfrângerile lui. Fedor povesti pe cele d'întâi cu modestie, iar pe celelalte cu franchețe.

Se pricepe imensul interes pe care îl puse generalul la o atare povestire făcută de Fedor ; epoletele lui de căpitan, decorațiile de cari îi era plin pieptul, dovediau că tânărul săvârșise o umilință uitându se pe el însuși în istorisirea ce făcea. Dar generalul, prea generos pentru ca să se fi temut să nu fie umbrit de disgrația lui Suvarow, il și vizitase pe feld-mareșalul murind și aflase dela dânsul cu ce curaj se purtase tânărul său protejat. Când acesta își sfârși istorisirea, fu rândul generalului să înșire toate isprăvile lui Fedor, dintr'o campanie de mai puțin de un an. Apoi, după ce înșiră tot, adăogă că dânsa și avea să ceară dela împărat să-l facă pe tânărul căpitan ca aghiotant.

La cuvintele acestea, Fedor vru să se arunce la picioarele generalului ; dar acesta îl ridică a doua oară în brațele sale și, ca să-i dea probă de siguranța ce avea des-

pre reuşita cererei sale, generalul îi hotărâ chiar în ziua aceea locuinţa pe care trebuea s'o ocupe Fedor în casa lui.

Intr'adevăr, generalul se întoarse a doua zi dela palatul Sfântul-Mihail, aducând fericita noutate, că cererea lui fusese aprobată.

Fedor era în culmea bucuriei; din momeutul acesta el era comensalul generalului, aşteptând să facă parte din familie. Să trăiască subt acelaş acoperiş cu Vaninka, s'o vadă la ori-ce ceas, s'o întâlnească în fiecare minut într'o cameră, s'o vază trecând ca o vedenie pe la capătul vre unui coridor, să se afle de două ori pe zi la aceeaşi masă cu dânsa, toate astea erau mai mult decât sperase Fedor vreodată; de aceea crezu că i-ar fi fost de ajuns fericirea aceasta.

Vaninka din parte'i, ori cât de mândră să fi fost, avea inima coprinsă de un viu interes pentru Fedor. Apoi el plecase lăsând-o în siguranţă că o iubia, şi, în lipsa lui, trufia ei de femee se hrănise cu gloria ce avea să câştige tânărul ofiţer. Astfel că, atunci când îl văzu întorcându-se, mai aproape de dânsa de cum plecase, ea simţise după bătăile inimei sale că trufia'i îndestulată se preschimbase într'un simţimânt mai fraged şi că, din parte'i, iubea şi ea pe Fedor, pe cât îi era cu putinţă ca să iubească

Cu toate astea, precum am spus, ea tot îşi ascunsese simţimintele în învelişul lor de ghiaţă, căci aşa era făcută Vaninka. Vroia să spună într'o zi lui Fedor că 'l iubiea; insă, până în ziua în care 'i-ar fi plăcut să îi spună aceasta, nu vroia Vaninka ca tânărul să ghicească cum că era iubit de dânsa.

Astfel merseră lucrurile câte-va luni şi, starea asta, care 'i păruse lui Fedor suprema fericire, în curând i se păru un supliciu îngrozitor. Intr'adevăr, să iubeşti, încât să 'ţi simţi inima totdeauna gata să se reverse de iubire, să fii de dimineaţă până seara în faţa aceleia pe care o iubeşti, la masă să 'l întâlneşti mâna, să 'i atingi rochia în coridoarele înguste, să o simţi rezemându-se pe braţul tău când intri într'un salon sau când ieşi dela un bal, şi necurmat să fii silit să îţi stăpâneşti faţa, ca să nu exprime nici de cum emoţiunile inimei, nu e voinţă omenească în putere să reziste la asemenea tortură. De aceea Vaninka văzu că Fedor n'ar fi putut păstra îndelung secretul său, şi hotărî să o ia înaintea declaraţiei pe care o vedea mereu gata să scape din gura lui.

Intr'o zi când ei se aflau singuri şi când ea vedea sforţările zadarnice pe cari le făcea tânărul spre a'i ascunde ceea ce simţea, ea se duse drept la dânsul, şi privindu-l fiuă:

— Mă iubiți, Fedor, îi zise ea?

— Iertați-mă! iertați-mă! strigă tânărul împreunându-și mâinele.

— Pentru ce să vă iert, Fedor? Nu e curată iubirea voastră?

— Oh! da, da! curată e iubirea mea, mai ales că e fără de speranță.

— Și pentru ce fără de speranță? întrebă Vaninka? tata nu vă iubește ca pe un fiu?

— Oh! ce spuneți d-v.? strigă Fedor. Ce fel, dacă tatăl d-v. mi-ar acorda mâna voastră, ați consimți oare?...

— Nu sunteți nobil de inimă și nobil de neam, Fedor? E adevărat că n'aveți avere; dar eu sunt destul de bogată pentru doi.

— Dar atunci, atunci dară nu vă sunt indiferent!

— Vă prefer cel puțin tutulor acelora pe cari i-am văzut.

— Vaninka!

Fata făcu o mișcare de trufie.

— Iertați-mă, urmă Fedor, ce trebue ca să fac? porunciți; n'am nici o voință înaintea voastră; teamă 'mi e că fie-care din simțimintele mele să nu vă jicnească; călăuziți-mă și mă voi supune.

— Ceea ce aveți de făcut, Fedor, este să cereți consimțimântul tatălui meu.

— Așa dară, mă autorizați la acest demers?

— Da, însă cu o condiție.

— Care? Oh! spuneți, spuneți.

— Aceea ca tatăl meu, ori-care i-ar fi răspunsul, să nu afle nici odată că v'ați prezintat la dânsul autorizat de mine; nimeni să nu știe că urmați povețile pe cari vi le dau eu; toată lumea să ignoreze mărturisirea pe care v'am făcut-o D-v; în sfârșit, să nu cereți, ori-ce s'ar întâmplă, ca să vă ajut decât cu rugăciunile mele.

— Tot ce veți vroi! strigă Fedor; oh! da, voi face tot ce veți vroi! Nu-mi dați oare de o mie de ori mai mult de cât nu îndrăzneam să sper? Și dacă m'ar refuza tatăl d-v, n'așĭ ști eu că d-v îmi veți împărtăși durerea?

— Da; însă sper că n'are să fie așa, zise Vaninka întinzând tânărului ofițer o mână pe care el o sărută cu aprindere; ast fel dar, speranță și curaj!

Și Vaninka ieși lăsând, așa femee cum era, pe tânărul ofițer de o sută de ori mai tremurător și mai mișcat de cât dânsa.

Chiar în ziua aceea, Fedor ceru o întrevorbire generalului său.

Generalul primi pe aghiotant ca de obiceiu, vesel și râzând; însă de la întâile cuvinte pe cari le rosti Fedor, chipul generalului se posomorâ. Totuși, la descrierea acelui amor așa de adevărat, așa de statornic și așa de

pasionat pe care'l simţia tânărul pentru fiica sa; când auzi că amorul acela era îmboldul faptelor glorioase pentru cari de atâtea ori îl lăudase, generalul îi întinse mâna şi, aproape tot aşa de mişcat ca şi dânsul, îi spuse că în lipsa lui, neştiind amorul pe care îl dusese cu dânsul şi din care nu simţise nimic la Vaninka, el, după invitaţia împăratului, îşi prinsese cuvântul cu fiul consilierului privat al împăratului. Singurul lucru pe care'l ceruse generalul, fusese ca să nu fie despărţit de fiica sa până ce nu va ajunge ea la vârsta de 18 ani: Vaninka nu mai avea deci să stea sub acoperişul părintesc de cât cinci luni.

Nu era nimic de răspuns la aceasta: în Rusia, o dorinţă a împăratului este un ordin şi din momentul când ea s'a exprimat, nimeni nu cugetă s'o combată. Cu toate astea, refuzul acesta întipărise aşa disperare pe faţa tânărului, în cât generalul, atins de această suferinţă tăcută şi resemnată, îi întinsă braţele. Fedor căzu în ele izbucnind în plânsete. Atunci, generalul îl întrebă despre fiică-sa; dar Fedor răspunse, precum făgăduise, că Vaninka nu ştia nimic şi că demersul pornea numai dela dânsul; încredinţarea asta mai linişti puţin pe general, care se temuse la început să nu facă doi nenorociţi.

La ora prânzului, Vaninka se coborî în sofragerie şi nu găsi de cât pe tatăl său singur. Fedor n'avusese curajul să asiste la masă şi să se găsească iarăşi în momentul când pierduse ori-ce speranţă, în faţa generalului şi a fiicei lui. Ei luase o sanie şi se dusese în împrejurimile oraşului. Tot timpul cât ţinu prânzul, generalul şi Vaninka d'abia schimbară vre'o două cuvinte, dar ori-cât de expresivă ar fi fost tăcerea asta, Vaninka îşi stăpâni fizionomia cu obicinuita ei putere, şi numai generalul păru trist şi abătut.

Seara când Vaninka da să se coboare ca să ia ceaiul, ceaiul fu adus în camera ei, spunându-i-se că generalul se simţise obosit şi se retrăsese în apartamentele sale. Vaninka făcu câte-va întrebări asupra naturei indispoziţiei lui. Apoi, aflând că nu era nimic îngrijitor, însărcină pe feciorul care-i aduse ceaiul asta să arate tatălui ei expresiunea respectului său, să-i spuie că ea era la ordinul lui dacă avea trebuinţă de ceva sau de cineva. Generalul răspunse fiicei sale că'i mulţumia, dar că n'avea trebuinţă deocamdată de cât de singurătate şi de repaos. Vaninka zise că din parte'i avea să se închidă în camera ei, şi feciorul se retrase. Îndată plecase servitorul şi Vaninka porunci Anuşkii, sora ei de lapte, care făcea pe lângă dânsa slujba de companioană, să pândească

întoarcerea lui Fedor şi să o vestească îndată ce se va fi întors.

La ceasurile unsprezece, porţile palatului se deschiseră şi Fedor se dete jos din sanie. El se duse îndată în apartamentul său, unde se trânti pe un divan, zdrobit de povara gândurilor sale; la miezul nopţei, auzi bătând în uşă; se sculă foarte mirat şi se duse de deschise: era Anuşka, venită să'i spună din partea stăpânei ei, ca să treacă îndată la dânsa. Ori-cât de mirat fu de acest mesagiu, la care nu se aştepta de loc, Fedor se supuse.

El găsi pe Vaninka şezând îmbrăcată într'o rochie albă şi, fiind-că ea era mult mai palidă ca de obicelu, Fedor se opri la uşă, căci i se păruse că vedea o statuie pregătită pentru un mormânt.

— Poftiţi, zise Vaninka, cu un glas în care era cu neputinţă să deosibeşti cea mai mică emoţiune.

Fedor se apropie, atras de glasul acela precum este atras fierul de magnet. Anuşka închise uşa după dînsul.

— Ei bine, îi zise Vaninka, ce v'a răspuns tatăl meu?

Fedor îi povesti tot ce se petrecuse: Fata ascultă istorisirea aceea cu o privire nepăsătoare: Numai buzele ei, singura parte din faţă în care i se putea constata prezenţa sângelui, se făcură albe ca peinoarul în care era înfăşurată fata. Cât despre Fedor, el era din contră mistuit de friguri şi părea aproape ieşit din minţi.

— Acuma, ce aveţi de gând? zise Vaninka, cu acelaş glas de ghiaţă cu care făcuse şi cele l-alte întrebări.

— Mă întrebaţi ce am de gând, Vaninka? Dar ce vroiţi să fac şi ce'mi mai rămâne oare de făcut dacă nu, ca să nu răspund la bunătăţile protectorului meu prin vre-o mişelie, să fug din Sau-Petersburg şi să caut ca să mor în cel d'âutâi colţ al Rusiei unde va izbucni un războiu?

— Sunteţi un nebun! zise Vaninka cu un surîs în care se putea cunoaşte un ciudat amestec de triumf şi de dispreţ; căci din momentul acesta, ea 'şi simţi superioritatea asupra lui Fedor şi înţelese că avea să'l conducă ca o regină în restul vieţei lui.

— Atunci, strigă tânărul ofiţer, călăuziţi-mă, ordonaţi-'mi; nu sunt sclavul vostru?

— Trebue să staţi aicea, zise Vaninka.

— Să stau!

— Da, numai o femee sau un copil se dau bătuţi aşa, de la întâia lovitură; omul, dacă merită într'adevăr numele ăsta, omul luptă.

— Să lupt!... Dar contra cui? Contra tatălui d-voastră? Nici-odată!...

— Cine vă spune să luptaţi contra tatălui meu? contra evenimentelor trebue să vă opintiţi, căci oamenii de rând nu dirig evenimentele ci, din contra, sunt târâţi de ele. Arătaţi-vă în ochii tatălui meu că vă combateţi amorul, să crează că vil-aţi stăpânit. Fiind că se crede că eu nu ştiu demersul d-v, tata n'are să se ferească de mine. Voiu cere doui ani de amânare a căsătoriei proiectate, şi'i voiu dobândi. Cine ştie ce evenimente stau ascunse în aceşti doui ani? Poate să moară împăratul, cel care 'mi este destinat poate să moară, însuşi tatăl meu, D-zeu să ferească!... poate ca să moară!...

— Dar dacă vi se va cere?

Dacă mi se va cere! întrerupse Vaninka, pe când o roşeaţă vie i se urcă în faţă spre a pieri îndată, dar cine să ceară ceva de la mine? Tata mă iubeşte prea mult, pentru ca să facă una ca asta; împăratul are destule griji în însăşi familia lui, pentru ca să nu mai tulbure familia altora; de altmintrelea, când s'ar slei toate mijloacele de scăpare, eu tot voi mai avea unul: Neva curge la trei-sute paşi de aicea, iar apele ei sunt adânci.

Fedor dete un strigăt; căci era în creţurile frunţei şi în buzele strânse ale fetei un aşa caracter de hotărîre în cât înţelese că era cu putinţă să sfărâme cine-va pe copila aceea, dar nu să o înconvoaie.

Cu toate astea inima lui Fedor era prea în armonie cu planul pe care 'l propunea Vaninka pentru ca înlăturându-i-se obiecţiile ridicate, el să caute altele noui. De altmintrelea chiar să fi avut acest curaj, făgăduiala ce'i făcuse Vaninka, de a-l despăgubi în secret de fâţărnicia ce era nevoit să 'şi impună în public, tot ar fi biruit scrupulurile lui: apoi Vaninka, prin caracterul ei, avea tot ce trebuia pentru ca să supuie la voinţele ei pe toţi cei din prejurul.

Fedor iscăli deci ca un copil la tot ce ceruse ea, iar amorul fetei spori prin satisfacerea trufiei ei.

La câte-va zile după hotărîrea asta noptatică, luată în camera Vaninkii, avusese loc, pentru o greşeală uşoară, execuţia la care am făcut pe cititori să asiste şi a cărei victimă fusese Grigore, în urma plângerii făcută de Vaninka tatălui ei.

Fedor—care în calitatea lui de aghiotant, trebuise să prezideze la pedepsirea lui Grigorie—nu prea luase în seamă cuvintele de ameninţare pe cari le rostise sclavul, retrăgându-se. Ivan, vizitiul, după ce fusese călău, se făcuse medic şi aplicase pe umerii sfâşiaţi ai victimei, compresele de apă şi de sare cari trebuiau să cicatrizeze rănile. Grigore stătuse trei zile în infirmerie, în care timp văzturase în minte'i toate mijloacele de a'şi

răzbuna; apoi, fiind-că după trei zile era vindecat, își reluase serviciul și, afară de dînsul, toți uitară în curând ceea ce se petrecuse. Ba ceva mai mult, dacă Grigore ar fi fost un rus adevărat, în curând ar fi uitat el însuși pedeapsa aceea, prea obicinuită la strașnicii copii ai Moscovei pentru ca el să 'i păstreze o îndelungă și ciudoasă amintire: Dar Grigorie, precum am spus-o, avea sânge grec în vine: el se prefăcu și ținu minte.

Deși Grigore era un sclav, funcțiile pe cari le îndeplinea pe lângă general, îl aduseseră încetul cu încetul la o mai mare familiaritate, de cât aceea de care se bucurau cei-l'alți servitori. De alt-mintrelea, în toate țările din lume, bărbierii au privilegiuri mari pe lângă aceia pe cari îi rad; pricina poate că stă într'aceea că oamenii sunt din instinct mai puțin mândri, față de omul care are în fie-care zi timp de zece minute viața lor în mâini. Grigore se bucura de privilegiurile meseriei sale, și se întâmpla mai totdauna ca ședința zilnică, pe care o 'ținea generalul cu bărbierul său, trecea la conversație, în cari gura lui Grigore lucra mai mult.

Intr'o zi, când generalul trebuia să asiste la o revistă, chemase pe Grigore de cu noapte și, pe când acesta 'l rădea cât se putea mai domol, convorbirea căzu, sau mai

bine zis fu adusă asupra lui Fedor. Bărbierul îi făcu cele mai mari laude, ceea ce fireşte făcu pe general să'și reamintească execuția pe care o prezidase tînărul aghiotat și să întrebe pe Grigore dacă Fedor nu avea și vre-o umbră de ne-ajuns la toate perfecțiile pe cari le îndrugase,

Grigore răspunse că, lăsând la o parte trufia, credea pe Fedor perfect.

— Trufia? întrebă generalul mirat, tocmai de cusurul ăsta îl credeam pe Fedor mai scutit,

— Ambiția ar fi trebuit să zic, răspunse Grigore,

— Cum, ambiția? urmă generalul; dar mi se pare că numai ambiție n'a dovedit întrând în serviciul meu; căci, după modul cum s'a purtat în războiul din urmă, lesne putea să aspire la onoarea de a face parte din casa împăratului.

— Oh! este ambiție și ambiție, zise Grigore surizând; unii au ambiția posturilor înalte, alții pe aceea a alianțelor ilustre; unii vor să și datoreze lor înșile totul, alții speră să'și facă piedestal din femeile lor, și atunci ridică unii mult mai sus de cât s'ar cădea ca să i

— Ce vrei să zici? strigă generalul în- cât să înțeleagă unde vroia Grigore să

— Vreau să zic, excelenţă, răspunse acesta, că sunt mulţi oameni pe cari bunătatea ce li se arată îi face să'şi uite poziţia lor şi să aspire la o poziţie mult mai înaltă, deşi sunt aşa sus puşi în cât ameţesc.

— Grigore! strigă generalul, mi se pare că dai de cârcotă; căci faci o acuzaţie şi, dacă primesc s'o faci aşa, va trebui să probezi cele ce înaintezi.

— Pentru sfântul Vasile! generale, de ori-ce cârcotă scapă omul, când are adevărul în partea lui; de altmintrelea, n'am zis nimic pe care să nu fiu gata a'l proba.

— Ast-fel, strigă generalul, stărueşti în afirmaţia că Fedor iubeşte pe fata mea!

— Ah! zise Grigore cu duplicitatea neamului său, nu spun eu aceasta, ci dv excelenţă; eu n'am pomenit numele domnişoarei Vaninka.

— Dar n'ai vrut să spui alt-ceva nu'i aşa? Haide, contra obiceiului tău, ia răspunde franc.

— Adevărat este, excelenţă, asta am vrut să zic.

— Şi, după tine, fata mea răspunde la iubirea asta, fără îndoială?

— Teamă mi-e că da, excelenţă,

— Şi ce te face să crezi una ca asta? Spune.

— Mai întâiu, d. Fedor nu pierde nici un prilej de a vorbi cu domnişoara Vaninka.

— Este într'o casă cu dânsa. Nu'l fi vrând doară să fugă de ea?

— Când d-şoara Vaninka se întoarce târziu acasă, fără să fi fost cu d-v. ori la ce ceas să fie, d-nul Fedor e aci, când ea se coboară din trăsură, spre a'i da mâna.

— Fedor mă aşteaptă, şi asta 'i e datoria, zise generalul începând a crede că bănuelile sclavului nu se întemeiau de cât pe aparenţe uşoare; mă aşteaptă, urmă el, pentru că la ori-ce ceas din zi sau din noapte mă întorc, poate să am a'i da ordine.

— Nu trece zi, ca d. Fedor să nu intre la domnişoara Vaninka, deşi nu e obiceiul ca o atare favoare să se acorde unui tînăr într'o casă ca acea a excelenţei voastre.

— Mai adesea eu îl trimit acolo, zise generalul.

— Da, ziua, răspunse Grigore: însă..... noaptea?

— Noaptea! strigă generalul sculându-se în picioare şi îngălbenindu-se, ast-fel în cât fu nevoit să se sprijine de o masă.

— Da, noaptea, excelenţă, răspunse Grigore cu linişte; şi fiindcă am început să intru în cârcotă, precum ziceţi d-v., ei bine! voiu intra de a binelea: de altmintrelea, chiar de aş căpăta o nouă pedeapsă, ba chiar şi mai grozavă de cât cea primită, tot nu voi mai suferi ca să fie înşelat mai departe un stăpân

așa de bun ca domnia-voastră.

— Ia aminte la ceea ce zici, sclavule, căci îi cunosc eu pe cei de neamul tău, și bagă de seamă: dacă acuzația ta nu se reazemă pe vorbe vădite, pipălite, pozitive, vei fi pedepsit ca un mârșav calomniator.

— Primesc, răspunse Grigore.

— Și spui că ai văzut pe Fedor intrând noaptea la fata mea?

— Nu spun nici de cum, excelență, că l'am văzut intrând; ci spun că l'am văzut ieșind.

— Și când asta?

— Acum un sfert de ceas, pe când veniam la excelența voastră.

— Minți, zise generalul ridicând pumnul asupra sclavului.

— Nu ne-a fost vorba astfel, excelență, răspunse sclavul dându-se înapoi: nu trebue să fiu pedepsit decât dacă nu dau nici o probă.

— Dar cari îți sunt probele?

— Vi le-am spus.

— Și speri că am să te cred pe cuvânt?

— Nu; dar sper că veți crede ochii dv.

— Și cum asta?

— Întâiaș dată când d-l Fedor va fi la domnișoara Vaninka, după miezul nopței, voiu veni să înștiințez pe excelența voastră, și atunci vă veți încredința înși-vă dacă mint;

dar până acum, excelență, toate împrejurările serviciului ce vreau să vă fac sunt în paguba mea.

— Cum așa?

— Da, dacă nu aduc dovezi, trebuie să fiu socotit drept calomniator mârșav, bine; dar dacă le aduc, cu ce mă voiu alege câștig?

— Cu o mie de ruble și cu libertatea ta.

— Invoieala e dreaptă, excelență, răspunse Grigore strângând bricele, și sper că într'o săptămână veți recunoaște pe deplin prețul serviciului meu.

Zicând acestea sclavul ieși, lăsând pe general în convingerea că o mare nenorocire îl amenință.

Din momentul acesta, e lesne de înțeles, generalul ascultă fiecare cuvânt și examină fiecare gest pe cari le schimbau înaintea sa Vaninka și Fedor; însă nici din partea aghiotantului, nici din partea fiicei sale nu văzu nimic care să-l poată întări în bănuelile lui; din contra, Vaninka i se păru mai rece și mai rezervată decât altădată.

Opt zile trecură astfel; în noaptea zilei a opta spre a noua, cam pe la ceasurile două de dimineață, bătu cineva la ușa generalului; era Grigore.

— Dacă excelența voastră vrea să se ducă la domnișoara, zise bărbierul, va găsi acolo

pe d-l Fedor.

Generalul se îngălbeni, se îmbrăcă fără să zică vreun cuvânt, urmă pe sclav până la uşa Vaninkii şi, sosind acolo, făcu semn cu mâna şi dete drumul calomniatorului care, în loc de a se retrage precum i se poruncise mulţeşte, se ascunse în colţul coridorului.

Când se crezu singur, generalul bătu odată, fără să capete vreun răspuns. Cu toate acestea tăcerea aceea nu dovedia nimic de vreme ce Vaninka putea să fi dormit; generalul mai bătu odată şi glasul fetei întrebă cu tonul cel mai liniştit:

— Cine e?

— Eu sunt, zise generalul, al cărui glas tremura de emoţiune.

— Anuşka, zise fata adresându-se către sora ei de lapte, care se culca într'o cameră vecină cu a sa, deschide tatălui meu. Iertaţi-mă, tată, urmă ea, Anuşka se îmbracă, şi vine numai decât.

După un minut, uşa se deschise-şi generalul intră, uitându-se lung în prejurul lui: nu era nimeni în camera acea dintâi.

Vaninka era culcată, mai palidă ca de obicelu, dar perfect de liniştită şi având pe buze surâsul fiilal cu care primea întotdeauna pe tatăl ei.

— Cărei împrejurări fericite, întrebă fata cu cel mai dulce glas, datoresc fericirea de

a vă vedea la un ceas aşa de înaintat din noapte?

— Vroiam să-ţi vorbesc despre un lucru important, zise generalul, şi m'am gândit că, orice ceas ar fi fost, tu mă vei ierta că-ţi tulbur somnul.

— Tata va fi totdeauna bine venit la fiica sa, la orice ceas din zi sau din noapte se va prezinta.

Generalul se uită din nou în jurul său, şi totul îl încredinţa că era cu neputinţă să fi fost ascuns un om în camera aceea; însă rămânea cealaltă cameră.

— Vă ascult, zise Vaninka, după un moment de tăcere.

— Da; însă nu suntem singuri, răspunse generalul, şi este necesar ca să nu audă alte urechi, ceeace am a-ţi spune.

— Ştiţi, Anuşka este sora mea de lapte, zise Vaninka.

— Ori şi cum, răspunse generaiul, înaintând cu o lumânare în mână spre camera de alături, care era şi mai micuţă decât cea dintâi.

— Anuşka, zise el, păzeşte în coridor să nu ne asculte nimeni.

Apoi, zicând acestea, generalul aruncă aceeaşi privire cercetătoare în jurul său; dar, afară de Anuşka, nu mai era nimeni în odăiţă.

Anuşka se supuse, generalul ieşi în urma ei şi, după ce se mai uită odată în

jurul său, se întoarse în camera fiicei sale şi se aşează la piciorul patului ei; cât despre Anuşka, la un semn pe care i'l făcu stăpână-sa, ea îi lăsă singuri.

Generalul întinse mâna către Vaninka şi Vaninka îi dete mâna ei fără codeală.

— Fata mea, zise generalul, am a'ţi vorbi despre un lucru important.

— Care, tată? întrebă Vaninka.

— Tu ai să împlineşti optsprezece ani, urmă generalul; de obiceiu, la vârsta asta se mărită fetele din nobleţea rusă.

Generalul se opri ca să vază ce impresie făceau cuvintele lui asupra Vaninkii; dar mâna ei rămase nemişcată într'a tatălui său.

— De un an, mâna ta e făgăduită, urmă generalul.

— Pot şti cui? întrebă Vaninka cu răceală.

— Fiului actualului consilier al împăratului, răspunse generalul; ce crezi tu?

— Că e un tînăr demn şi nobil, după cât se spune, zise Vaninka; dar nu pot avea asupra lui altă opinie, de cât aceea care i s'a făcut: nu e de trei luni în garnizoană la Moscova?

— Da, zise generalul, însă trebue să se întoarcă peste trei luni.

Vaninka rămase nepăsătoare.

— N'ai nimic de zis, d-şoară? întrebă

generalul.

— Nu, tată; numai aş cere o graţie.

— Care?

— N'aş vrea să mă mărit până nu voiu împlini douăzeci de ani.

— Dar pentru ce?

— Am făgăduit Sfintei Fecioare.

— Dar dacă împrejurările vor reclama călcarea acestei făgăduieli şi vor face grabnică celebrarea căsătoriei?

— Cari împrejurări? întrebă Vaninka.

— Fedor te iubeşte, zise generalul uitându-se ţintă la Vaninka.

— O ştiu, răspunse fata cu aceeaşi nepăsare cu care ar fi vorbit despre alta, iar nu despre ea.

— O ştii! strigă generalul.

— Da, mi-a spus el.

— Când asta?

— Ieri.

— Şi ce 'i-ai răspuns tu?

— Că trebue să se depărteze.

— Şi a consimţit?

— Da, tată.

— Când pleacă?

— A plecat.

— Dar eu m'am despărţit de el la ceasurile zece, zise generalul.

— Iar eu m'am despărţit la miezul nopţii, răspunse Vaninka.

Biblioteca „Căminul".

— Oh! zise generalul respirând pentru întâiaşi dată din tot pieptul, eşti un copil cum se cade, Vaninka, şi'ţi acord ceea ce ceri, adică încă doui ani. Cugetă numai că împăratul cere această căsătorie.

— Tata 'mi va face dreptatea să creadă că sunt o fată prea supusă spre a nu mă gândi la răsvrătire.

— Bine, Vaninka, bine, zise generalul. Aşa dar, bietul Fedor ţi-a spus tot?

— Da, zise Vaninka.

— Ai aflat că s'a adresat întâiu la mine?

— Am aflat.

— Atunci, de la dînsul ştii că mâna ta fusese făgăduită?

— De la dînsul.

— Şi a consimţit să plece? E un bun şi nobil tânăr pe care protecţia mea nu'l va părăsi niciodată. Oh! dacă nu mi-ar fi fost dat cuvântul, urmă generalul, îl iubeam aşa de mult încât, dacă nu te-ai fi împotrivit tu, pe cinste 'i-aş fi dat mâna ta.

— Dar nu vă puteţi retrage cuvântul? întrebă Vaninka.

— Peste putinţă! zise generalul.

— Atunci, împlinească-se ceea ce trebue să se întâmple, zise Vaninka.

— Aşa trebue să vorbească fata mea, zise generalul sărutând-o. Adio, Vaninka, Nu te mai întreb dacă-l iubiai. Amândoi v'aţi făcut datoria; nu mai am nimic de cerut.

Zicând acestea, el se sculă şi ieşi. Anuşka era în coridor, generalul îi făcu semn că putea să intre în cameră, şi'şi urmă calea; la uşa camerei lui dete de Grigore.

— Ei bine, excelenţă? îl întrebă acesta.

— Ei bine! zise generalul, eraî greşit şi aveai dreptate tot deodată: Fedor iubeşte pe fata mea, dar ea nu'l iubeşte. Fedor s'a dus la fata mea la ceasurile unsprezece dar a plecat la douăsprezece pentru totdeauna. Ori şi cum, poţi veni mâine, vei avea mia de ruble şi libertatea ta.

Grigore se depărtă încremenit.

In timpul acela, Anuşka intrase la stăpâna sa, precum primise ordin, şi închisese uşa cu grijă. Vaninka sări îndată din pat şi se apropiă de uşa acea, ascultând paşii generalului, cari se depărtau: când ei nu se mai auziră de loc, Vaninka se repezi în odăiţa Anuşkii şi pe dată amândouă femeile se apucară să dea la o parte un pachet de rufe aruncat în glafa unei ferestre. Subt rufele acelea era o ladă mare cu resort; Anuşka apăsă de un buton, Vaninka ridică capacul; cele două femei deteră un ţipăt deodată: lada devenise un cosciug; tânărul ofiţer murise înăbuşit.

Cele două femei sperară cât-va că el nu era decât leşinat; Anuşka îl stropi cu apă pe obraz, Vaninka îi dete să respire săruri:

toate fură în zadar. In cursul lungei convorbiri pe care o avusese generalul cu fiică-sa şi care ţinuse mai mult de jumătate de ceas, Fedor neputând eşi din lada al cărei resort se închisese, murise din cauza lipsei de aer.

Imprejurarea era grozavă; cele două fete erau închise cu un cadavru: Anuşka vedea Siberia în perspectivă; Vaninka, trebue să'i dăm dreptatea asta, nu vedea decât pe Fedor.

Amândouă erau în disperare.

Cu toate astea, fiindcă disperarea cameristei era mai egoistă decât aceea a stăpâne-sei, Anuşka găsi un mijloc ca să lasă din încurcătura în care se aflau amândouă.

— Domnişoară, strigă ea, deodată, suntem scăpate!

Vaninka ridică fruntea şi se uită la cameristă cu ochii plini de lacrimi.

— Scăpate! zise ea, scăpate!... noi poate, însă el!...

— Ascultaţi, domnişoară, zise Anuşka; situaţia dv. e gravă, da, nu încape îndoială; mare e nenorocirea dv., o mărturisesc, însă nenorocirea v'ar fi şi mai mare, iar situaţia şi mai grozavă, dacă ar şti generalul toate...

— Şi ce'mi pasă? zise Vaninka. Acuma, îl voi plânge în faţa întregei lumi.

— Da, însă în faţa lumei aţi fi desonorată. Mâine sclavii voştri, poimâine Sant-Petersburgul, afla-vor că un om a murit închis în

camera dv; gândiţi-vă, domnişoară, la onoarea dv, la onoarea tatălui vostru, la acea a familiei dv.

— Al dreptate, zise Vaninka scuturând capul ca şi cum ar fi vrut să scape de gândurile negre de cari îl era încărcat; ai dreptate. Ce e de făcut?

— Cunoaşteţi, domnişoară, pe frate-meu Ivan?

— Da.

— Trebue să'i spunem tot.

— Ce te gândeşt! strigă Vaninka; să ne încredem într'un om!... ce zic într'un om?... într'un serv, într'un sclav!

— Cu cât e mai jos servul acesta şi sclavul acesta, răspunse camerista, cu atât suntem mai sigure de secret, de vreme ce el nu va avea de cât câştig, ca să 'l păstreze.

— Frate-tău se 'mbată, zise Vaninka cu o temere amestecată cu desgust.

— Aşa este, răspunse Anuşka; dar unde găsiţi om cu barbă, care să nu facă de astea? Frate-meu se îmbată mai puţin decât alţii; şi deci n'avem să ne temem de dânsul mai mult ca de altul. De altmintrelea, în poziţia în care ne aflăm, trebue să riscăm ceva.

— Al dreptate, zise Vaninka, redobândindu-şi bărbăţia care 'i era obişnuită şi care creştea totdeauna până la înălţimea primejdiei. Du-te de găseşte pe frate-tău.

— Nu putem face nimic în dimineaţa asta, zise Anuşka dând la o parte perdelele dela fereastră. Uitaţi-vă, e ziuă.

— Dar ce să facem cu cadavrul acestui nenorocit? striga Vaninka.

— Să stea ascuns toată ziua acolea unde se află, iar de seară, când dv. veţi fi la balul curţei, frate-meu o să-l ducă d'acolea.

— Aşa este, aşa este, murmură Vaninka cu un accent straniu; mă duc la bal deseară; nu se poate să lipsesc, căci s'ar bănui ceva. Oh! Oh! D-zeul meu!.. D-zeul meu!...

— Ajutaţi-mă, domnişoară, zise Anuşka, eu nu pot singurică...

Vaninka se îngălbeni grozav; însă, silită de primejdie, se duse cu hotărîre la cadavrul amantului său; apoi ridicându-l de umeri pe când camerista 'l ridica de picioare, îl întinseră în ladă. Anuşka lăsă numaidecât capacul şi, închizând lada cu cheia, puse cheia în sân.

Apoi amândouă asvârliră rufele cari 'l ascunseseră de ochii generalului.

Se făcu ziuă fără ca, precum se 'nţelege lesne, somnul să se fi apropiat de ochii Vaninkii. Cu toate acestea, ea tot se dete jos la dejun; căci nu vroea să dea tatălui său nici umbră de bănuială. Însă ai fi zis, văzându-i paloarea, că ieşise din mormânt. Generalul atribui paloarea acea tulburărei ce'l pricinuise el.

Întâmplarea slujise de minune pe Vaninka, inspirând-o să spună că Feodor plecase; căci ast-fel, generalul nu numai că nu se miră de loc nevăzându-l ci, fiind că lipsa lui era chiar justificarea fiicei sale, el dete un pretext lipsei aceleia, spunând că însărcinase pe aghiotantul său cu o misiune. Cât despre Vaninka, ea stete afară din camera ei, până ce va veni ceasul ca să se îmbrace. Cu o săptămână înainte, ea fusese la balul curţei împreună cu Fedor.

Vaninka ar fi putut să rămână acasă, pretextând o uşoară indispoziţie; dar se temea de două lucruri făcând aşa: întâi să nu dea griji tatălui său, care poate că atunci ar fi rămas şi el acasă, şi ar fi făcut mai anevoioasă ridicarea cadavrului; al doilea, ca să nu roşească înaintea unui sclav. Preferă deci să facă o sforţare supra-omenească şi, ducându-se în camera ei, însoţită de credincioasa Anuşka, se apucă să se gătească cu aceeaşi grijă, ca şi cum ar fi fost cu inima plină de bucurie.

Apoi când se sfârşi acea gătează cumplită, porunci Anuşkii să încue uşa camerei; căci vroia să mai vază odată pe Fedor, şi să zică un ultim adio corpului aceluia care fusese amantul ei. Anuşka se supuse, iar Vaninka, cu fruntea acoperită de flori, cu pieptul încărcat de mărgăritare şi de pietre

scumpe, dar sub toate celea mai înghețată de cât o statuie, înaintă, cu pasul cu care merge o fantomă, în odaia companionei sale.

Sosind în fața lăzei, Anuşka o deschise din nou; atunci Vaninka, fără să verse vre-o lacrimă, fără să scoată vre-un suspin, dar cu liniştea adâncă şi neînsufleţită a disperărei, se aplecă la Fedor, luă un simplu inel pe care'l avea tânărul la deget, îl puse în degetul ei, între două inele falnice, apoi sărutându-l pe frunte:

— Adio, logodnicul meu, îi zise ea.

In momentul acesta auzi paşi apropiindu-se. Un fecior venia să întrebe din partea generalului dacă era gata domnişoara. Anuşka lăsă capacul lăzei, iar Vaninka, ducându-se singură ca să deschidă uşa, merse după mesagerul care păşia înaintea ei luminându-i, pe când ea, încrezătoare în sora sa de lapte, o lăsa ca să îndeplinească trista şi grozava sarcină ce-i dase.

Peste un moment, Anuşka văzu ieşind pe poarta cea mare a palatului trăsura care ducea pe generalul şi pe fiica lui. Lăsă să treacă o jumătate de ceas, apoi se dete jos la rândul ei şi se duse să caute pe Ivan. Ea 'l găsi bând cu Grigore, pentru care generalul îşi ţinuse cuvântul, şi care primise chiar în ziua aceea, o mie de ruble şi

libertatea. Din norocire, oaspeţii nu erau de cât la începutul chefului şi prin urmare Ivan era în toate minţile lui, aşa că soră-sa nu se sfii de loc să-i încredinţe secretul ei.

Ivan se duse după Anuşka în camera stăpânei-si. Acolo, ea îi reaminti tot ce promisese trufaşa dar generoasa Vaninka sore-si ca să facă pentru el. Cele câteva pahare de rachiu pe care le băuse Ivan, îl aplecaseră la recunoştinţă. Beţia ruşilor este foarte drăgăstoasă: Ivan îşi manifestă devotamenul prin cuvinte aşa de vii, în cât Anuşka nu se mai codi de loc şi, ridicând capacul lăzei, îi arătă cadavrul lui Fedor.

La această teribilă vedere, Ivan stete un minut nemişcat; dar îndată calculă ce bani şi cât bun traiu îi puteau aduce încredinţarea unui atare secret. Prin urmare, jură cu jurămintele cele mai sfinte să nu trădeze nici odată pe stăpâna lui şi, precum spera Anuşka, se oferi ca să facă să dispară cadavrul aghiotantului.

Lucrul fu lesne: în loc să se întoarcă să bea cu Grigore şi cu camarazii săi, Ivan se duse de pregăti o sanie, o umplu cu paie, ascunse în fund un târnăcop, trase sania la uşa scărei de serviciu şi, încredinţându-se că nu era pândit de nimeni, luă în braţe corpul mortului, îl vârî sub paie, se aşeză

d'asupra, deschise poarta palatului, apucă pe cheiul Nevei până la biserica Znamenia, trecu pe lângă prăvăliile din mahalaua Rejenstivenskoi, trase sania pe Neva, se opri la mijlocul gheţei, în faţa bisericei pustii a sfintei Magdaline, şi acolo, adăpostit de singurătate, înfăşurat în noapte, ascuns după sania lui, începu să lovească ghiaţa cu târnăcopul; apoi, după ce făcu o copcă destul de mare şi după ce scotoci pe Fedor şi-i luă toţi banii ce găsi asupră-i, îl dete pe copcă cu capul înainte şi se întoarse la palat, pe când cursul strâmtorat al Nevei târa cadavrul spre golful Finlandei.

După un ceas, vântul formând o nouă coajă de ghiaţă, nu mai rămăsese nici urmă din copca făcută de Ivan.

La miezul nopţii, Vaninka se întoarse cu tată-său. Friguri interioare o mistuiră toată seara; ast-fel că nici odată nu păruse atât de frumoasă, aşa în cât toată seara fusese covârşită de omagiile celor mai nobili şi mai mari seniori ai curţii.

Reintrând acasă, găsi pe Anuşka sub vestibul. Aceasta o aştepta, pentru ca să-i iea mantaua; dându-i-o, Vaninka o întrebă cu una din acele priviri cari coprind atâtea lucruri.

— S'a isprăvit! îi şopti camerista.

Vaninka răsufla, par'că i s'ar fi luat un munte de pe piept

Ori-câtă putere să fi avut Vaninka asupra ei însăşi, ea nu putu îndura mai mult prezenţa tatălui său, şi, pretextând oboseala din timpul serei, se scuză că nu putea rămâne să cineze cu dânsul.

Vaninka se urcă în camera sa, şi acolo, cum se închise uşa, îşi smulse florile de pe frunte, colierile de pe gât, şi tăie cu foarfecele corsetul care o înăbuşia; apoi trântindu-se în pat, plânse în toată voia. Cât despre Anuşka, ea mulţumi lui D-zeu pentru criza aceea: liniştea stăpâne-sei o spăimânta mai mult de cât disperarea ei.

După ce trecu această primă criză, Vaninka putu să se roage.

Ea petrecu un ceas în genunchi; apoi, după stăruinţa credincioasei sale companione, se culcă: Anuşca se aşeză la picioarele patului; nici una nici alta nu dormiră; dar cel puţin, când se făcu ziuă, lacrimile vărsate de Vaninka o uşuraseră.

Anuşka fu însărcinată să răsplătească pe frate-său: o sumă prea mare dată odată unui om cu barbă ar fi putut bate la ochi De aceea, Anuşka se mulţumi să spună lui Ivan că, ori-când ar avea trebuinţă de bani, nu va avea de cât să ceară.

Grigore, profitând de libertatea sa şi vrând

să'şi sporească mia de ruble, cumpără, afară din oraş, o cârciumioară, unde graţie îndemânării şi cunoştinţelor ce făcuse în Petersburg, începu să facă treburi minunate; astfel că, în scurt timp Cârciuma-Roşie, aşa se numea stabilimentul lui Grigore, căpătă renume mare.

Un altul luă slujba de bărbier pe lângă general şi, afară de lipsa lui Fedor, totul reintră în ordinea obicinuită în casa contelui Cermayloff.

Două luni trecuseră ast-fel, fără ca nimeni să fi avut cea mai mică bănuială despre cele petrecute, când într'o dimineaţă, înainte de ceasul obicinuit al dejunului, generalul pofti pe fiică-sa la dânsul. Vaninka tresări de teamă, căci din fatala noapte toate erau motiv de temere pentru dânsa. Ea tot se supuse tatălui său şi adunându-şi toate puterile, porni spre camera lui.

Contele era singur şi Vaninka înţelese, de la cea d'întâiu privire, că n'avea de ce se teme la întrevederea aceea. Generalul o aştepta cu acea expresie părintească dulce, care, ori-când se afla în faţa fiicei lui, devenea caracterul particular al fisionomiei sale. Prin urmare, Vaninka se apropie cu liniştea-i obicinuită şi, plecându-se înaintea generalului, îi dete fruntea ca să i-o sărute.

Generalul îi făcu semn să şează şi'i prezintă o scrisoare deschisă. Vaninka, mirată, se uită o clipă la tată-său, apoi îşi aplecă ochii pe scrisoare: ea cuprindea noutatea morţei omului căruia îi fusese făgăduită mâna sa; fusese ucis într'un duel.

Generalul urmări pe faţa fiicei sale efectul citirei şi, ori-cât de mare să fi fost puterea Vaninkii asupra sa însăşi, atâtea regrete dureroase, atâtea remuşcări sfâşietoare o năpădiră, cugetând că redevenise liberă, în cât nu putu să-şi ascundă pe deplin emoţiunea simţită. Generalul băgă de seamă, şi atribui emoţiunea aceea amorului pe care bănuia că de mult trebuia să-i fi avut fiică-sa pentru tânărul aghiotant.

— Aide, zise el surâzând, văz că lucrurile merg cât se poate mai bine.

— Cum asta, tată? întrebă Vaninka.

— Negreşit, urmă generalul: Fedor nu s'a îndepărtat oare pentru că te iubia?

— Da, murmură fata.

— Ei bine, acuma, zise generalul, poate să se întoarcă.

Vaninka rămase mută, cu ochii pironiţi şi cu buzele tremurânde.

— Să se întoarcă!.. zise ea după o clipită.

— Să se întoarcă, fără îndoeală! Sau că vom fi fiind foarte nenorocoşi, urmă generalul surâzând, sau că trebue să găsim pe

cineva în casă, care să fi ştiind unde este el. Cercetează, Vaninka, spune-mi locul exilului lui, şi iau asupra'mi restul

— Nimeni nu ştie unde este Fedor, murmură Vaninka, cu glas întunecat, nimeni afară de D-zeu... nimenea!

— Ce fel! strigă generalul, n'a dat nici un semn de viaţă, din ziua în care a dispărut?

Vaninka făcu semn din cap că nu; inima ei era aşa de strâmtorată, în cât copila nu mai putea vorbi.

Generalul se posomorî la rândul său.

— Te temi oare de vr-o nenorocire, zise el Vaninkî.

— Teamă mi-e că nu mai e fericirea pentru mine pe pământ! strigă Vaninka copleşită de durere.

Apoi fără întârziere:

— Lăsaţi-mă, tată ca să mă retrag, urmă ea; mi-e ruşine de ceea ce zisei.

Generalul, care nu văzu în exclamaţia Vaninkii de cât regretul că'şi mărturisise amorul, sărută pe fiică-sa pe frunte şi îi permise să se retragă, sperând, în ciuda aerului posomorît cu care vorbise Vaninka despre Fedor, că era cu putinţă să'l regăsească.

Intr'adevăr, chiar în ziua aceea se duse la împărat, îi povesti amorul lui Fedor pentru fiica lui şi'l întrebă, de vreme ce moartea 'l

deslegase de prima sa făgăduială, dacă permitea să dispună în favoarea lui Fedor de mâna fetei sale. Impăratul consimţi. Atunci generalul ceru o nouă favoare; Pavel era într'una din zilele lui de bună-voinţă şi se arătă dispus să i-o acorde. Generalul îi spuse că, de două luni, Fedor se făcuse nevăzut, că toată lumea şi chiar fiică-sa nu ştiau unde se află el, şi 'l rugă să ordone ca să se cerceteze. Impăratul chemă îndată pe marele maestru al poliţiei şi îi dete ordinele trebuincioase.

Şease săptămâni trecură, fără să aducă vre-un rezultat. Din ziua cu scrisoarea, Vaninka era mai tristă şi mai posomorită de cât oricând. In zadar se încercă generalul de câteva ori să'i dea câte o slabă speranţă; Vaninka atunci clătina din cap şi se retrăgea. Generalul încetă de a mai vorbi despre Fedor.

Dar nu fu tot aşa în casă; tânărul aghiotant era iubit de slugi şi, afară de Grigore, nimeni nu 'l ar fi vrut răul. De aceea, de când se aflase că el nu fusese nici-de-cum trimis în misiune de către generalul, ci că dispăruse, dispariţia asta era vecinicul motiv de vorbă în anti-cameră, în bucătărie şi la grajd.

Mai era un loc unde se vorbia foarte mult despre aceasta: la Cârciuma Roşie.

Din ziua în care auzise de acea plecare

misterioasă, Grigore fu cuprins din nou de bănueli. El fusese sigur că văzuse pe Fedor intrând la Vaninka şi, afară doar dacă n'ar fi ieşit până să ajungă el la general, nu pricepea cum de nu'l găsise generalul la fiică-sa. Un alt lucru îl mai preocupa, părându-i-se că evenimentul acesta: cheltuiala foarte extraordinară la un sclav; iar sclavul acesta era fratele sorei de lapte a Vaninkii; ast-fel că, fără să fie încă sigur, Grigore bănuia izvorul acestor bani. Un lucru îl mai întăria în bănuielile lui: faptul că Ivan, care rămăsese nu numai ca cel mai credincios amic al lui, ci devenise unul din cei mai buni muşterii, nu vorbia nici odată de Fedor, tăcea când vorbiau cei-l'alţi în faţa lui, iar când era întrebat, nu răspnndea nici celor mai stăruitoare întrebări, decât în patru cuvinte: „Să lăsăm vorba asta!"

Cu una cu alta, sosi şi ziua Cnejilor: zi mare la Petersburg, căci tot în ziua aceea se făcea şi sfinţirea apelor. Fiind-că Vaninka asistase la ceremonie, şi fiind-că obosise stând două ceasuri în picioare pe Neva, generalul nu ieşise din casă în seara aceea şi dase concediu lui Ivan; iar Ivan profitase de ocasie şi se dusese la Cârciuma Roşie.

Era îmbulzeală la Grigore, iar Ivan fu bun venit în onorabila societate, căci se ştia că

el nu venia nici-odată cu buzunarele goale: De astă dată nu se abătu dela obiceiu şi, cum veni, începu să'şi sune sorok-kopeicile spre marea pizmă a asistenţilor. La acest zgomot semnificativ, Grigore, cu o butelcă în fie-care mână, alergă cu grăbire, mai ales că ştia că atunci când plătea Ivan, el, Grigore, avea două foloase, ca negustor şi ca oaspe: Ivan nu'l înşela în această dublă speranţă, şi Grigore fu poftit să se împărtăşească din consumaţie.

Veni vorba despre sclavie, iar câţi-va dintre acei nenorociţi, cari de abia aveau patru zile pe an ca să se odihnească de vecinicile lor osteneli, lăudară foarte mult fericirea de care se bucura Grigore, de când căpătase libertatea.

— Cum de nu! zise Ivan care începuse să se încălzească de rachiu, sunt sclavi mult mai liberi de cât stăpânii lor.

— Ce vrei să zici? întrebă Grigore turnându'i un nou pahar de rachiu.

— Vreau să zic mai fericiţi, zise Ivan cu violciune.

— Cam anevoie de dovedit asta, zise Grigore cu ton de îndoeală.

— De ce aşa? Stăpânii noştri, cum se nasc, sunt daţi pe mâna a doi sau trei dascăli, unul Franţuz, altul Neamţ, al treilea Englez; dacă îl iubeşte ori dacă nu 'l iu-

beşte, trebue să stea în societatea lor până la vârsta de şeaptesprezece ani şi, vrând nevrând, învaţă trei limbi barbare, în paguba frumoasei noastre ruse, pe care o uită uneori de tot, când ştiu pe celelalte. Atunci, dacă vrea să fie ceva, trebuie să se facă soldat; dacă e sub-locotenent, e sclavul locotenentului; dacă e locotenent, e sclavul căpitanului; dacă e căpitan, e sclavul maiorului; şi asta tot aşa merge, până la împărat, care nu e sclavul nimănui, dar pe care îl dibueşte cine-va într'o zi la masă, la plimbare sau în patul lui şi mi'ţi-l otrăveşte, înjunghiă sau zugrumă. Dacă intră în viaţa civilă, care le este pricopseala? la o nevastă pe care nu o iubeşte; se pomeneşte cu copii pe cari nu 'i ştie de unde vin şi de cari trebue să aibă grije, — luptă vecinică la care e nevoit să se dedea, dacă e sărac, ca să'şi hrănească familia, iar dacă e bogat ca să nu fie furat de intendentul său şi înşelat de arendaşi săi. Trai, şi ăsta?... Pe când noi, la naiba! ne naştem, şi asta e singura durere pe care o pricinuim mamei noastre. Stăpânul ne hrăneşte; el ne alege meserie totdeauna lesne de învăţat dacă nu eşti doară tont. Ne-am îmbolnăvit? doftorul lui ne caută gratis: căci paguba ar fi pentru stăpân dacă am muri. Suntem tare sănătoşi? avem asigurate patru mâncări pe zi şi o sobă caldă

după care ne culcăm noaptea. Dacă ne amorezăm, nici-odată nu e piedică la căsătoria noastră, afară doar dacă draga nu ne vrea. Dacă ne vrea ea, însuşi stăpânul ne îndeamnă să grăbim nunta, căci bucuros e ca noi să avem cât de mulţi copii. Se nasc copiii ăştia? se face cu ei ce-a ce s'a făcut şi cu noi. Ia găs'ţ'-mi mulţi boeri aşa de fericiţi ca sclavii lor!...

— Da, da, murmură Grigore turnându'l un nou pahar de rachiu; însă, cu toate astea nu eşti liber.

— La ce liber? întrebă Ivan.

— Liber să te duci unde vrei şi când vrei.

— Eu? sunt liber ca aerul, răspunse Ivan.

— Lăudărosule! zise Grigorie.

— Ţi-o spun că sunt liber ca aerul! fiind că am stăpâni buni şi mai ales o stăpână bună, urmă Ivan cu un surâs ciudat, în cât n'am de cât să cer că se face.

— Cum! Dacă, după ce te-i îmbăta azi la mine; ai cere să vii să te îmbeţi şi mâine, urmă Grigorie care, chiar sfidând pe Ivan, nu'şi uita interesele, dacă ai cere una ca asta...

— Aş veni din nou, zise Ivan.

— Ai veni mâine? zise Grigorie.

— Şi mâine şi poimâine şi în toate zilele, dacă aş vroi.

— Adevărul e că Ivan e favoritul domnişoarei, zise un alt sclav al contelui, care se afla acolo şi se împărtăşia din dărniciile camaradului său Ivan.

— Tot atâta e, zise Grigorie; închipuindu-ne că ţi s'ar da atâta vole, în curând nu ţi-ar ajunge banii.

— Nici odată! zise Ivan înghiţind un non pahar de rachiu, nici odată nu va duce Ivan lipsă de bani cât timp se va afla o kopeică în punga domnişoarei.

— Nu o ştiam darnică, zise Grigorie oţerit.

— Oh! eşti cam uituc, prietene: căci bine ştii că ea nu prea ţine socoteală cu prietenii, dovadă loviturile de cnut.

— Nu vroiam să vorbesc despre asta, respunse Grigorie: de lovituri de cnut, bine, ştiu că e fudulă; dar despre banii ei e altceva, căci nici odată nu le-am văzut coloarea.

— Ei bine! vrei tu să le vezi coloarea la mine zise Ivan înfierbântându-se din ce în ce mai mult: atunci n'a! uite kopeici, uite sorokkopeici! uite bilete albastre cari preţuiesc cinci ruble! uite bilete roşi cari preţuiesc două-zeci şi cinci! şi mâine dacă aş vrea, ţi-aşi arăta bilete albe cari ar preţui cinci-zeci du ruble. Să trăiască domnişoara!

Şi Ivan întinse din nou paharul, pe care Grigore îl umplu până la gură.

— Dar dacă'i vorba de bani, zise Grigore

îmboldind din ce în ce pe Ivan, banii răsplătesc dispreţul?

— Dispreţul! zise Ivan, dispreţul! cine mă dispreţuieşte? Nu cumva tu, fiind că eşti liber? Frumoasă libertate! Mai bucuros sunt să fiu sclav şi bine hrănit de cât liber şi să mor de foame.

— Vorbesc de dispreţul stăpânilor, zise Grigorie.

— Dispreţul stăpânilor mei! fntreabă pe Alexe, întreabă pe Dăniilă, cari sunt aici, dacă mă dispreţuieşte domnişoara.

— Adevărul e, ziseră cei doui sclavi întrebaţi şi cari erau amândoi din casa generalului, adevărul e că trebuie să fi făcând fermece Ivan; căci totd'auna vorbeşte cu ei ca cu un boier.

— Peutru că e fratele Anuşkii zise Grigore, şi pentru că Anuşka e sora de lapte a domnişoarei.

— Se poate, ziseră ceilalţi doui sclavi.

— Pentru una ori pentru alta, strigă Ivan, vezi că aşa este, iar nu într'al'fel.

— Da; dar dacă ar muri sora-ta., zise Grigore, oh!..

— Dacă ar muri sora-mea, răspunse Ivan, ar fi păcat fiind că sora mea e fată bună.. Să trăiască sora mea! Dar dacă ar muri ea, tot nu s'ar schimba treaba, căci pentru mine

sunt respectat, şi sunt respectat fiindcă se tem de mine. Poftim!

— Se tem de boier Ivan! zise Grigore pufnind de râs Urmează că, dacă i s'o urî i boier Ivan să primească ordine şi dacă o da el ordin, s'ar supune ei lui boier Ivan.

— Poate că da! zise Ivan.

— Poate că da, a zis! repetă Grigorie râzând cu hohote. Poate că da! Auzitu'-l-aţi, măi?

— Da, ziseră sclavi cari băuseră atâta în cât nu mai puteau răspunde de cât prin monosilabe.

— Ei bine, n'oi mai zice: poate; acuma zic: de sigur!

— Ah! mult aş vrea să văz una ca asta, z'se Grigore; chiar aş da ceva pentru aşa lucru.

— Ei bine, goneşte d'aci pe toate secăturile alea cari beau şi se 'mbată ca porcii, şi vei vedea.

— De geaba! zise Grigore, glumeşti! Nu cum, va crezi că le dau să bea de geaba?..

— Ei bine! să vedem: cât rachiu d'ăsta grozav crezi tu că pot bea ei d'acum până la miezul nopţei, pentru ca să nu mai fii nevoit să'i aştepţi cu prăvălia deschisă?

— De vre-o douăzeci de ruble.

— Poftim treizeci de ruble; dă'i afară de aici şi să rămânem înire noi.

— Prietenilor, zise Grigore scoţând ceasornicul şi uitându-se, se apropie miezul nopţei, voi ştiţi ordonanţa guvernatorului; de aceea, duceţi-vă acasă.

Ruşii, deprinşi, la supunere, plecară fără să cârtească, iar Grigore rămase singur cu Ivan şi cu cei-l'alţi doi sclavi ai generalului.

— Ei bine iată-ne între noi, zise Grigore, ce ai de gând să faci?

— Ce-aţi zice voi dacă, cu tot ceasul înaintat, cu tot gerul şi cu toate că nu suntem de cât nişte sclavi, domnişoara ar pleca din casa tatălui său şi ar veni aci să închine în sănătatea noastră?

— Zic că ar trebui să profiţi de asta, răspunse Grigore dând din umeri, spre a'i spune să aducă şi vre o butilcă de rachiu; trebue să fi fiind în pivniţa generalului mai bun de cât într'a mea.

— Este mult mai bun! zise Ivan ca un om pe deplin sigur, şi o să aducă domnişoara o butilcă.

— Eşti nebun! zise Grigore.

— Nebun e! repetară în neştire ceilalţi doi sclavi.

— Ah! nebun sunt! zise Ivan. Ei bine! faci prinsoare, Grigore?

— Ce ţii?

— O bumaşcă de două sute de ruble pe

un an de băutură din cârciuma ta, după placu-ne.

— Se'mpărtăşesc şi prietenii? întrebară cei doi mojici.

— Cum de nu! zise Ivan: ba, pentru ei, să reducem termenul la şase luni. Te 'nvoieşti, Grigore?

— Mă 'nvoiesc.

Cei doi îşi bătură palma, dându-şi mâinile, şi învolala fu încheiată.

Atunci, cu o încredere făcută ca să zăpăcească pe martorii acestei scene ciudate, Ivan îşi luă caftanul îmblănit pe care, ca om cu rost, îl întinsese pe sobă, se înfăşură în el şi plecă.

După un sfert de ceas se întoarse.

— Ei bine? strigară de odată Grigore şi ceilalţi doi sclavi.

— Vine, zise Ivan.

Cei trei băutori se uitară unii la alţii cu uimire; dar Ivan se aşeză liniştit la locul său între ei, umplu un nou pahar şi, ridicându-se în picioare:

— Să trăiască domnişoara! că merită barim atâta, fiindcă bine-voieşte să vie la noi pe o noapte aşa de rece şi când ninge cu fulgi.

— Anuşka, zise un glas afară, bate la uşa asta şi întreabă dacă nu sunt aci niscaiva dintre oamenii noştri.

Grigore şi cei doui sclavi se uitară unii la alţii cu înmărmurire, căci recunoscuseră glasul Vaninkii; cât despre Ivan, el se răsturnă pe scaun, legănându-se cu o obraznică îngâmfare.

Anuşka deschise uşa şi se putu vedea, cum spusese Ivan, că ningea cu fulgi.

— Da, doamnă, zise tânăra companioană, e frate-meu, şi mai sunt Dăniilă şi Alexe. Vaninka intră.

— Amicilor, zise ea cu un surâs ciudat, mi s'a spus că beţi în sănătatea mea, şi vă adusei cu ce să răspund la toastul vostru: iată o butilcă de rachiu vechiu franţuzesc, pe care am ales-o într'adins din pivniţa tatălui meu. Întindeţi-vă paharele.

Grigore şi sclavii se supuseră domol şi cu codeala mirărei, pe când Ivan îşi înaintă paharul cu o deplină nerușinare. Vaninka turnă însăşi în pahare şi, fiindcă ei se codeau să bea:

— Aide, în sănătatea mea, amicilor! zise ea.

— Ura! strigară băutorii, încurajaţi de blândeţea şi de prieteşugul nobilei mosafire, şi îşi goliră paharele dintr'o mişcare. Vaninka le mai turnă odată numai decât; apoi punând butilca pe masă:

— Goliţi butilca asta, amicilor, zise ea, şi n'aveţi grijă de mine! cu voia stăpânului

casei, Anuşka şi eu vom aştepta colea, lângă sobă, până va trece viforul ăsta.

Grigore dete să se scoale ca să împingă o laviţă lângă sobă; însă, fie că era cu desăvârşire beat, fie că rachiul fusese amestecat cu vreun narcotic, el căzu pe laviţa lui, căznindu-se să bolborească o scuză.

— Bine, bine! zise Vaninka, nimeni dintre voi să nu se deranjeze. Beţi, amicilor, beţi!

Oaspeţii profitară de permisiune şi fiecare îşi goli paharul. Grigore, cum îl goli pe al său, căzu subt masă.

— Bine, şopti Vaninka la urechea Anuşkii, opiul îşi face efectul.

— Dar ce aveţi de gând? întrebă Anuşka.

— Ai să vezi îndată.

Cei doi mojici nu întârziară de a urma exemplul cârciumarului şi căzură la rându-le unul lângă altul. Ivan rămăsese cel din urmă pe picioare, luptându-se încă în contra somnului şi încercând să cânte un cântec beţivesc, dar îndată i se încurcă limba, ochii i se închiseră şi, bătând aerul cu braţele, căzu şi el fără cunoştinţă lângă tovarăşii lui.

Vaninka se sculă îndată şi aţinti asupra acelor oameni o privire înflăcărată, apoi îndoindu-se de ochii ei, îi strigă pe nume pe fiecare, dar fără ca vreunul din ei să răspundă.

Atunci, ea bătu din palme şi, cu glas voios:

— Iată momentul, zise ea.

Şi, ducându-se în fundul încăperei, luă un maldar de paie pe care îl aduse într'un colţ al cârciumei, făcu tot aşa şi la celelalte trei colţuri, scoţând apoi din sobă o stinghie de brad aprinsă puse foc pe rând în cele patru colţuri ale cârciumei.

— Ce faceţi? strigă Anuşka în culmea groazei şi încercând s'o oprească.

— Îngrop secretul nostru sub cenuşe, răspunse Vaninka.

— Dar frate-meu, bietul frate-meu, strigă tânăra.

— Frate-tău e un mârşav, care ne trădase şi am fi pierdute noi dacă nu 'l-am da peirii.

— Oh! fratele meu! bietul meu frate!

— Poţi să mori şi tu cu dânsul, zise Vaninka însoţind această frază de un surâs care dovedea că nu i-ar fi părut rău ca Anuşka să fi împins până acolo iubirea frăţească.

— Dar iacă focul, doamnă! iacă focul!

— Să eşim dară, strigă Vaninka şi, târând pe fata jalnică, ea închise uşa cârciumei, o înculă şi azvârli cheia departe, în zăpadă.

— Pentru D-zeu, să mergem curând acasă! strigă Anuşka. Oh! nu pot suferi privelişteа asta spăimântătoare.

— Să stăm pe loc, din contră, zise Vaninka oprind pe tovarăşa sa de mână cu o putere aproape bărbătească; să stăm până s'o pră-

văli casa peste ei, până vom fi sigure că n'au să mai scape

— O D-zeul meu! strigă Anuşka, fărămată, căzând în genuchi, aibi milă de bietul meu frate, căci moartea are să 'l aducă înainte'ţi, înainte de a fi pregătit să se arate în faţa ta...

— Da, dă, roagă-te, bine faci, zise Vaninka; căci corpurile lor vreau să pierd, iar nu sufletele lor. Roagă-te, îţi dau voie.

Şi Vaninka rămase în picioare, cu braţele încrucişate, luminată viu de lucirea incendiului, pe când Anuşka se ruga.

Incendiul nu ţinu mult: casa era de lemn, astupată cu câlţi, ca toate casele ţăranilor ruşi; astfel că flacăra, pornind de odată din patru colţuri, repede izbucni afară şi, aţâţată de vifor, nu mai formă dupe câteva secunde decât un rug năpraznic. Vaninka urmări cu ochi aprinşi progresele incendiului, temându-se mereu să nu vază repezindu-se din flacări vre-un spectru pe jumătate ars. In sfârşit, acoperişul se scufundă iar Vaninka, scăpată de orice teamă, numai atunci porni spre palatul generalului unde mulţămită voiei ce avea Anuşka de a ieşi la orice oră din zi sau din noapte, cele două femei intrară fără să fie văzute.

A doua zi, nu se vorbi în Sant-Petersburg decât despre incendiul Cârciumei-Roşii; se scoaseră de desubt rămăşiţele celor patru cadavre pe jumătate consumate şi fiind că trei din sclavii generalului nu se întorseseră acasă, generalul fu sigur că cele trei cadavre necunoscute erau ale lui Ivan, Danilă şi Alexe, — despre al patrulea, nefiind nici o îndoială că fusese al cârciumarului.

Cauzele incendiului rămaseră secrete pentru toată lumea, casa era isolată, iar viforul aşa de straşnic în cât nimeni nu întâlnise pe cele două femei pe drumul pustiu. Vaninka era sigură de companiona sa. Aşa dar, secretul ei murise cu Ivan.

Dar atunci remuşcarea înlocui temerea: tânăra fată, aşa de neîncovoiată în faţa evenimentelor, se pomeni slabă contra aminţirei sale, i se păru că, încredinţând unui preot secretul crimei, ea s'ar fi uşurat de acea povară înfricoşată. Se duse deci la un popă cunoscut pentru mila lui înaltă şi, subt scutul confesiunei, îi povesti tot ce se petrecuse.

Preotul rămase spăimântat de povestirea aceea, îndurarea cerului n'are margini, dar iertarea omenească are o măsură. Popa refuză Vaninkii iertarea pe care i-o cerea ea. Refuzul acesta era teribil; depărta pe Vaninka de sfântul altar; depărtarea asta ar fi

fost dezonoarea; ea îl rugă să îndulcească strășnicia acestei judecăți.

Popa se chibzui adânc. apoi crezu că a găsit mijlocul să împace toate, anume ca Vaninka să se apropie de altar cu celelalte fete, preotul să se oprească înaintea ei ca și înaintea celorlalte, însă numai spre a 'i spune: „Roagă-te și plângi!" — iar asistenții, amăgiți de aceste mișcări, ar fi crezut că ea și tovarășele sale, ar fi primit sfânta cuminecătură. Atâta putu dobândi Vaninka de la preot.

Confesiunea asta avusese loc pe la ceasurile 7 seara și, singurătatea bisericei, unită cu întunericimea nopții, îi dase un caracter și mai spăimântător. Preotul se întoarse la el acasă palid și tremurând.

Nevasta lui, Elisaveta, îl aștepta singură, după ce culcase în odaia de alături pe fetița lor Arina, în vârstă de 8 ani.

Zărind pe bărbatul ei, femeea dete un țipăt de spaimă, atâta i se păru de răvășit și de schimbat. Popa se încercă să o liniștească, dar tremurul glasului nu făcu de cât să sporească spaima femeiei, care voia să afle de ce fusese așa de emoționat. Preotul nu vru să 'i spuie. Elisaveta aflase în ajun că mama ei era bolnavă și crezu că bărbatu-său primise vre-o veste rea. Ziua aceea

era Luni, zi nefastă la Ruși. De dimineață, ieșind din casă, Elisaveta se întâlnise cu un om în doliu, prea multe semne în ziua aceea, ca să nu se fi întâmplat o nenorocire.

Elisaveta izbucni în hohote de plâns, strigând:

— A murit mama!.....

In zadar se sili părintele s'o liniștească spunându-i că tulburarea sa nu venia de acolo. Biata femee, preocupată de o singură ideie, nu răspundea la toate stăruințele lui de cât cu vecinicul vaiet:

— A murit mama!....

Atunci pentru a înlătura acel fel de turbare, preotul îi mărturisi că emoțiunea lui fusese pricinuită de mărturisirea unei crime pe care o auzise la confesional. Dar Elisabeta dete din cap, zicând că i se spunea mofturi spre a i se ascunde nenorocirea care o izbise.

Criza în loc să se potolească, devine mai violentă, lacrimile încetează și încep furiile, preotul o pune atunci să jure că avea să păstreze secretul, — și trădează taina sfântă a confesiunei.

Mica Arina s'a deșteptat de la întâiul țipăt al Elisavetei și, îngrijată și curioasă tot-deodată despre ceea ce se petrece, s'a sculat, a venit să asculte la ușă, și a auzit tot.

Ast-fel s'a stins secretul greşelei, însă secretul crimei este cunoscut.

Sosi ziua cuminecăturei, biserica Sfântul Simion e plină de credincioşi: Vaninka îngenunchează în faţa balustradei altarului. La spatele ei e tată-său şi cu aghiotanţii săi, în dosul acestora se află slugile lor.

Arina de asemenea se află în biserică cu mă-sa. Copilul curios vrea să vază pe Vaninka, al cărui nume l-a auzit rostit în noaptea aceea grozavă când tatăl ei călcase întâia şi cea mai sfântă datorie a preotului. Pe când mă-sa se roagă, fetiţa pleacă de la locul ei, se strecoară printre credincioşi, şi izbuteşte să se apropie de balustradă. Sosind acolo, ea e oprită de ceata servitorilor generalului.

Dar Arina nu venia aşa de departe pentru ca să rămâie în drum; ea se încercă să treacă înainte printre ei, iar ei se opun, ea stărueşte, unul dintre ei o îmbrânceşte cu brutalitate. Fetiţa răsturnată se loveşte cu capul de o bancă, şi se scoală sângerată strigând:

— Mult eşti mândru pentru un bărbos! nu cum-va pentru că eşti al cucoanei care a dat foc Cârciumei-Roşii?

Cuvintele acestea, rostite cu glas tare şi în mijlocul tăcerei care preceda sfânta ceremonie, fură auzite de toată lumea; un ţipăt le răspunse: Vaninka leşină.

* * *

A doua zi generalul se află la picioarele lui Pavel I şi îi povesti, ca împăratului şi judecătorul său, toată istoria asta lungă şi teribilă pe care Vaninka zdrobită de lupta ce susţinuse cu sine-însăşi, i-o destăinuise în sfârşit în noaptea ce urmase dupe scena din biserică.

Împăratul, după această ciudată mărturisire, stete un moment gânditor; apoi sculându-se din jeţul în care şezuse tot timpul cât ţinuse istorisirea nenorocitului părinte, se duse la un birou şi scrise pe o foaie liberă următoarea hotărîre:

„Preotul, călcând ceeace trebuia să rămâie sfânt, adică secretul confesiunei, să fie exilat în Siberia şi răspopit. Nevasta lui să se ducă dupe dânsul fiind vinovată că n'a respectat caracterul unui ministru al altarului. Fetiţa să nu părăsească pe părinţii ei.

„Anuşka, camerista să se ducă tot în Siberia, fiind că n'a înştiinţat pe stăpânul său despre purtarea fiicei lui.

„Păstrez generalului toată stima mea, îl plâng şi mă mâhnesc cu dânsul de lovitura mortală care l-a izbit.

„Cât despre Vaninka, nu cunosc pedeapsa care să i se poată da şi nu văz în ea de cât pe fata unui militar viteaz, a cărui viaţă a fost închinată patriei. De altmintrelea, ceea ce e extra-ordinar în descoperirea crimei, par'că scoate pe vinovată din marginile severităţei mele: pe ea însăşi o însărcinez cu pedepsirea sa. Dacă am înţeles bine caracterul ei, dacă tot îi rămân cari-va simţiminte de demnitate, inima şi remuşcarea ei îi vor arăta calea ce trebuie să apuce".

Pavel I dete generalului- acea foaie de hârtie, poruncindu-i s'o ducă contelui de Pahlen, guvernatorul Sant-Petersburgului.

A doua zi, ordinele împăratului fuseseră împlinite.

Vaninka intră într'o mânăstire unde muri, chiar în anul acela, de ruşine şi de durere.

Generalul fu ucis la Austerlitz.

— Sfârşit —

28—29. C. Stere: Patru ani în Ardeal.
30. Emile Zola: Căpitanul Burle, [illegible] nuvele, traducere de H. Marian.
31-31 bis. Mihail Eminescu: Poesii, revăzute, clasificate şi completate de Mihail Dragomirescu şi Dr. Constantin Mârzescu.
32—33. Molière: Tartuffe, comedie în 5 acte, traducere în versuri de A. Pumnul.
34. C. Hogaş: Pârâiaşele [illegible] nuvele.
35. G. Diamandy: Ochii de pisică, nuvele.
36. Honoré de Balzac: Preotul din Tours, traducere de Cecilia L. Trancoveanu.
37. G. Aslan: Spre ideal.
38—39. Em. Gârleanu: Geniul lui Torcuţel, nuvele.
40—43-44 bis. Edmondo de Amicis: Cuore, traducere de dna Sofia Nădejde.
44-44 bis. Mihail Eminescu: Poesii.
45—46. Petre Vr. Hanez: Poveşti din diferite ţinuturi româneşti.
47. V. Alexandri: Barbu Lăutarul.
48—49. A. Mândru: Floarea Tibrului.
50 C. Negruzzi: Nuvele de moravuri.
51—53. Bl. Ibanez: Coliba blestemată, traducere de V. Demetrius.
54. Al. Odobescu: Doamna Chiajna.
55-55 bis.—57. H. Spencer: Despre educaţie.
58—60. F. H. Burnet: Lordul cel micuţel.
61-63. E şi J. Goncourt: Sora Filomena, roman, traducere de M. Negru.
64-64 bis 65-65 bis. Th. Speranţia: Anecdote cu noroc
66-67. Ch. Dickens: Un poem de Crăciun.
68-68 bis 69-69 b. Th. D. Speranţia: Anec. cu minuni
70-71. C. Marino: Ada Lazu.
72-75. I. Giurgia: Oameni din Ardeal.
76-77. Em. Gârleanu: Gâza.
78-79. Matilde Serao: Iubire pierdută.
80. D. D. Patraşcanu: Condica D-nei Pompiliu
81—85. G. Bruno. Copii lui Marcel